DZIENNIK USTAW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
CZĘŚĆ III.

Warszawa, dnia 2 sierpnia 1944 r. Nr 2

ROZPORZĄDZENIA KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

7

ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o utracie obywatelstwa przez Niemców.

Na mocy art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r. o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

Art. 1.

Obywatele polscy narodowości niemieckiej tracą obywatelstwo polskie z mocy samego prawa.

Art. 2.

Osobą narodowości niemieckiej (Niemcem) jest ten, kto dawał oczywisty wyraz swej przynależności do narodu niemieckiego w szczególności przez należenie do organizacji niemieckiej lub przez używanie w domu i rodzinie w życiu codziennym języka niemieckiego, lub przez przestrzeganie zwyczajów niemieckich lub przez wychowywanie potomstwa w duchu niemieckim, lub przez złożenie stosownego oświadczenia wobec władz i instytucji polskich lub wreszcie przez inne czyny wyraźnie na przynależność tę wskazujące.

Art. 3.

1. Uważany jest za Niemca w rozumieniu niniejszego rozporządzenia ten, kto po dniu 1 września 1939 r. został wpisany na niemiecką listę narodową lub otrzymał kartę rozpoznawczą dla Niemca lub dla osoby pochodzenia niemieckiego lub wreszcie uznany został za obywatela niemieckiego.

2. Osobne przepisy określą w jakich przypadkach i w jaki sposób osoby narodowości polskiej mogą obalić oznaczone w ust. 1 domniemanie przynależności do narodu niemieckiego.

Art. 4.

Niemcy mają obowiązek opuścić obszar Państwa Polskiego. Minister Spraw Wewnętrznych ustali terminy i sposób wykonania tego obowiązku.

Art. 5.

Minister Spraw Wewnętrznych na wniosek Niemca może postanowić, że przepisy art. 1 i 4 nie stosują się do niego, jeśli Niemiec udowodni, że wykazał w sposób szczególny w okresie wojny swą lojalność względem Państwa Polskiego.

Art. 6.

Utrata obywatelstwa na mocy art. 1 nie rozciąga się na współmałżonka. Jednak jeśli utracił obywatelstwo mąż, żona ma prawo zrzec się obywatelstwa polskiego, a utraci je, gdy za mężem opuści Państwo Polskie.

Art. 7.

Dziecko, które w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia nie ukończyło lat 18, traci obywatelstwo polskie, jeżeli oboje rodzice są lub w chwili zgonu byli Niemcami w rozumieniu niniejszego prawa; jednak gdy w tym dniu ukończyło lat 14, a nie ukończyło lat 18, może zgłosić sprzeciw, oświadczając, że jest Polakiem; wówczas nie traci obywatelstwa, jeśli udowodni swój lojalny stosunek do Państwa Polskiego.

Sprzeciw może być złożony nie później, niż przed upływem miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

Art. 8.

Jeżeli jeden z rodziców dziecka, które w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia nie ukończyło lat 18 jest Niemcem, dziecko przed upływem 2 lat od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia może być pozbawione obywatelstwa polskiego, gdy z rodzicem tym opuści Państwo Polskie lub gdy wychowywane jest w duchu niemieckim.

Art. 9.

1. Utratę obywatelstwa polskiego z mocy prawa na podstawie art. 1 stwierdza w razie potrzeby władza administracji ogólnej pierwszej instancji.

2. Orzeczenie o pozbawieniu obywatelstwa polskiego na mocy art. 8, jak również o pozostawieniu obywatelstwa na mocy art. 7 wydaje wojewódzka władza administracji ogólnej.

3. Wniesienie odwołania od orzeczenia, stwierdzającego utratę obywatelstwa nie wstrzymuje wykonania orzeczenia.

4. Na orzeczenie, stwierdzające utratę lub orzekające pozbawienie obywatelstwa polskiego na podstawie niniejszego rozporządzenia nie służy skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Art. 10.

Celem wykonania niniejszego rozporządzenia Minister Spraw Wewnętrznych władny jest w drodze rozporządzenia nałożyć obowiązek rejestrowania się oznaczonych kategorii osób.

Art. 11.

Minister Spraw Wewnętrznych wyda rozporządzenie normujące tryb postępowania w sprawach utraty i pozbawienia obywatelstwa na podstawie niniejszego rozporządzenia.

Art. 12.

Kto w celu przeciwdziałania w zastosowaniu do siebie lub innej osoby przepisów niniejszego rozporządzenia:

a) podrabia lub przerabia dokument, bądź podrobionego lub przerobionego dokumentu używa, albo
b) używa cudzych dowodów osobistych lub innych dokumentów, mających służyć jako dowód swej tożsamości, albo
c) składa wobec władzy fałszywe oświadczenie co do okoliczności mającej istotne znaczenie dla sprawy, albo
d) ukrywa się lub nie stawia się na wezwanie władzy, albo
e) usiłuje przekupić urzędnika lub w inny niedozwolony sposób wpływać na jego decyzję — podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 3.

Obok kary więzienia może być orzeczona kara przepadku majątku.

Art. 13.

Kto narusza obowiązek rejestracji nałożony rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych na podstawie art. 10 — podlega karze więzienia do lat 3 i grzywny.

Art. 14.

Osobne przepisy określą tryb ścigania przestępstw, określonych w art. 12 — 13 niniejszego rozporządzenia.

Art. 15.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się właściwym władzom naczelnym.

Art. 16.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie: na obszarze Rzeczypospolitej, uwolnionym od okupacji — z dniem ogłoszenia, na pozostałym obszarze — w miarę uwalniania go od okupacji.

Za dzień uwolnienia obszaru województwa od okupacji uważa się dzień, w którym wojewoda ogłosił w dzienniku wojewódzkim o podjęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj - Wicepremier: *Klonowski*

Ministrowie dla spraw Kraju: *Walkowicz*
Traugutt
Opolski

8

ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o Polakach, zaliczonych w czasie okupacji do Niemców.

Na mocy art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r. o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

Art. 1.

Obywatel polski narodowości polskiej, który w okresie okupacji otrzymał obywatelstwo Rzeszy Niemieckiej lub został wpisany na niemiecką listę narodową lub otrzymał kartę rozpoznawczą dla Niemca albo dla osoby pochodzenia niemieckiego, choćby na podstawie swego wniosku, nie będzie podlegał przepisom dotyczącym Niemców, o ile wykaże, że przed 1 września 1939 r. dawał oczywisty wyraz swej przynależności do narodu polskiego, a w czasie wojny i okupacji faktycznie nie zerwał węzłów z polskością.

Art. 2.

1. Dla osiągnięcia celu oznaczonego w art. 1 należy złożyć deklarację polskości z wnioskiem o uznanie deklaranta za Polaka.

2. Deklaracja polskości powinna zawierać imię i nazwisko, nazwisko rodowe, jeżeli deklarację składa mężatka, wiek, imiona i nazwisko rodziców, nazwisko rodowe matki, wyznanie, zawód, stan rodzinny, miejsce zamieszkania w dniu składania deklaracji i w dniu 15 sierpnia 1939 r., odżegnanie się od przynależności do narodu niemieckiego, oświadczenie o swojej przynależności do narodu polskiego, wskazanie przyczyny złożenia wniosku o wpis na niemiecką listę narodową lub o wydanie karty rozpoznawczej, lub wyjaśnienie na jakiej podstawie deklarant otrzymał obywatelstwo Rzeszy Niemieckiej lub został wpisany na niemiecką listę narodową lub otrzymał kartę rozpoznawczą, krótki opis przebiegu życia podczas okupacji. wskazanie dowodów przynależności do narodu polskiego i zaręczenie, że przytoczone w deklaracji okoliczności faktyczne są prawdziwe.

3. Minister Spraw Wewnętrznych a z jego upoważnienia wojewoda może oznaczyć inne szczegóły, na które deklaracja powinna dać odpowiedź.

Art. 3.

Deklaracja może być złożona nie później, niż przed upływem 3 miesięcy od daty, którą dla poszczególnych obszarów oznaczy wojewódzka władza administracji ogólnej. Władza administracji ogólnej pierwszej instancji może jednak zezwolić na przyjęcie deklaracji po tym terminie, jeśli deklarant udowodni przyczynę usprawiedliwiającą zwłokę i złoży wniosek o przyjęcie deklaracji wraz z deklaracją przed upływem miesiąca od dnia ustania przeszkody.

Art. 4.

Deklarację należy złożyć w zarządzie gminy miejsca zamieszkania deklaranta, a w braku miejsca zamieszkania — miejsca jego pobytu Zarząd gminy przekazuje deklarację komisji obywatelskiej.

Art. 5.

W każdej gminie utworzona będzie komisja obywatelska.

W skład komisji obywatelskiej wchodzą: przełożony gminy, jako przewodniczący, jeden lub kilku jego zastępców przezeń wyznaczonych i dwóch lub więcej członków wybranych przez organ stanowiący gminy spośród Polaków, mieszkańców tejże gminy.

Art. 6.

Zadaniem komisji obywatelskiej jest sprawdzenie i zaopiniowanie, czy wniosek deklaranta o uznanie go za Polaka zasługuje na uwzględnienie.

W tym celu komisja obywatelska władna jest przeprowadzić dochodzenie i zwrócić się do sądów, władz i urzędów o pomoc i informacje.

Art. 7.

Komisja obywatelska wydaje opinię w składzie przewodniczącego lub jego zastępcy i dwóch członków. Deklarację wraz z aktami sprawy i swoją opinią komisja obywatelska przesyła władzy administracji ogólnej pierwszej instancji.

Art. 8.

1. Władza administracji ogólnej pierwszej instancji po rozważeniu opinii komisji obywatelskiej, a w miarę potrzeby po uzupełnieniu dochodzenia, na podstawie swego przekonania, opartego na wszystkich okolicznościach sprawy, orzeka, czy wniosek deklaranta o uznanie go za Polaka podlega uwzględnieniu.

2. Jeśli władza dopatrzy się w czynach deklaranta przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego zawiadamia o tym prokuratora właściwego sądu, nie wstrzymując rozpatrzenia wniosku deklaranta.

Art. 9.

1. Od orzeczenia władzy administracji ogólnej pierwszej instancji służy odwołanie do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej w terminie siedmiodniowym.

2. Od orzeczenia nieuwzględniającego wniosku odwołanie może być złożone tylko przez deklaranta, od orzeczenia zaś uwzględniającego wniosek — przez każdego pełnoletniego obywatela polskiego. Termin do złożenia odwo-

łania biegnie dla deklaranta od dnia otrzymania orzeczenia na piśmie, dla każdego innego obywatela polskiego — od dnia wywieszenia na drzwiach zewnętrznych budynku, w którym mieści się władza orzekająca, obwieszczenia o treści wydanego orzeczenia.

3. Jeśli władza pierwszej instancji uznaje wniosek za podlegający uwzględnieniu wbrew opinii komisji obywatelskiej, z urzędu przekazuje sprawę do rozstrzygnięcia wojewódzkiej władzy administracji ogólnej. Orzeczenie tej władzy jest ostateczne.

4. Na orzeczenie wojewódzkiej władzy administracji ogólnej służy skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Art. 10.

1. Jeżeli wniosek deklaranta zostanie uwzględniony do deklaranta nie będą stosowane przepisy dotyczące Niemców, a w szczególności przepisy o utracie przez nich obywatelstwa, o obowiązku opuszczenia Państwa Polskiego i o likwidacji ich mienia.

2. Przed wydaniem orzeczenia, przewidzianego w art. 8 ust. 1 władza administracji ogólnej pierwszej instancji władna jest na wniosek deklaranta wstrzymać stosowanie do niego przepisu o opuszczeniu przez Niemców Państwa Polskiego i likwidacji ich mienia, natomiast nie ulega wstrzymaniu stosowanie przepisów o zabezpieczeniu mienia.

Art. 11.

1. Minister Spraw Wewnętrznych władny jest dla całego obszaru Państwa Polskiego lub dla pewnych jego części oznaczyć kategorie osób, dla których samo złożenie deklaracji polskości pociągnie z samego prawa skutki przewidziane w art. 1 i 10 ust. 1. Spisy tych osób będą ogłaszane przez wywieszenie na zewnętrznych drzwiach budynku, w którym mieści się zarząd gminy.

2. Jeżeli przeciwko deklaracji polskości. złożonej przez osobę należącą do kategorii osób, o których mowa w ust. 1, w ciągu miesiąca od dnia ogłoszenia nazwiska deklaranta wpłynie z czyjejkolwiek strony sprzeciw lub choćby wniosek o rozpoznanie deklaracji, będzie ona łącznie ze sprzeciwem lub wnioskiem przekazana komisji obywatelskiej i rozpoznana trybem określonym w art. 6 — 9.

3. Jeżeli wątpliwość co do zgodności deklaracji z rzeczywistością poweźmie władza rządowa lub samorządowa może ona wszcząć w stosunku do deklaranta postępowanie przewidziane w art. 6 — 9.

4. W przypadkach przewidzianych w ustępach 2 i 3 władza administracji ogólnej przed wydaniem orzeczenia na podstawie art. 8 może po zasięgnięciu opinii komisji obywatelskiej, a w przypadkach pilnych bez zasięgnięcia tej opinii, zastosować tymczasowo do deklaranta wszystkie lub niektóre przepisy, dotyczące osób narodowości niemieckiej.

Art. 12.

Minister Spraw Wewnętrznych wyda rozporządzenie szczegółowo normujące sposób powoływania komisji obywatelskiej, tryb ich postępowania oraz tryb postępowania władz administracji ogólnej w sprawach wymienionych w rozporządzeniu niniejszym.

Art. 13.

Kto w deklaracji polskości złożył fałszywe oświadczenie lub w postępowaniu, przewidzianym w art. 6—9, złożył fałszywe zeznanie lub udzielił fałszywej informacji, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 14.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się właściwym władzom naczelnym.

Art. 15.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie: na obszarze Rzeczypospolitej, uwolnionym od okupacji — z dniem ogłoszenia, na pozostałym obszarze — w miarę uwalniania go od okupacji.

Za dzień uwolnienia obszaru województwa od okupacji uważa się dzień, w którym wojewoda ogłosił w dzienniku wojewódzkim o podjęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj - Wicepremier: *Klonowski*
Ministrowie dla spraw Kraju: *Walkowicz*
Traugutt
Opolski

9

ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o zabezpieczeniu ziemi na cele przebudowy ustroju rolnego.

Na mocy art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r. o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1; poz. 1) zarządza się co następuje:

Art. 1.

Do czasu przeprowadzenia parcelacji i osadnictwa w nieruchomościach ziemskich, obejmujących ponad 50 ha użytków rolnych wprowadza się z mocy prawa państwowy zarząd przymusowy na zasadach niniejszego rozporządzenia.

Art. 2.

1. Państwowy zarząd przymusowy zostaje ustanowiony z chwilą powołania państwowego zarządcy przymusowego.

2. Państwowym zarządcą przymusowym może być osoba, która ma odpowiednie przygotowanie zawodowe i daje rękojmię sprawowania zarządu zgodnie z interesem publicznym.

3. Państwowym zarządcą przymusowym może być również właściciel nieruchomości lub osoba prawa jego reprezentująca, jeżeli odpowiada wymaganiom określonym w ust. 2.

4. Do powoływania i odwoływania zarządców przymusowych właściwa jest powiatowa władza administracji ogólnej.

5. O powołaniu i odwołaniu państwowego zarządcy przymusowego władza powiadamia zarząd gminy, który podaje to do wiadomości publicznej w sposób w danej miejscowości przyjęty.

Art. 3.

Zbycie i obciążenie nieruchomości, w której zaprowadzono państwowy zarząd przymusowy wymaga zezwolenia władzy, która zarząd ustanowiła.

Art. 4.

1. Państwowy zarządca przymusowy obowiązany jest wykonywać czynności zarządu z należytą starannością. Odpowiada on za szkody wyrządzone przez siebie właścicielowi nieruchomości ziemskiej, według przepisów prawa prywatnego.

2. Skarb Państwa odpowiada solidarnie za szkody wyrządzone przez zarządcę przymusowego tylko wówczas, gdy ustanowienie zarządu przymusowego lub wyznaczenie zarządcy nastąpiło z naruszeniem przepisów prawa, albo jeżeli szkoda powstała skutkiem rażącego braku nadzoru ze strony powołanej do tego władzy.

3. Ponadto Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może według swego uznania przyznać w porozumieniu z Ministrem Skarbu właścicielowi mienia wynagrodzenie za szkody wyrządzone przez zarządcę przymusowego ze współudziałem urzędników państwowych.

Art. 5.

1. Koszty, związane z wykonywaniem państwowego zarządu przymusowego wraz z wynagrodzeniem państwowego zarządcy przymusowego obciążają nieruchomość, poddaną zarządowi.

2. Wysokość wynagrodzenia państwowego zarządcy przymusowego ustala władza, która go powołała.

3. Nadzór nad państwowym zarządem przymusowym sprawuje władza, która powołała państwowego zarządcę przymusowego. Nadzór ten może być przez nią powierzony instytucjom lub organizacjom, które określi Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

4. Szczegółowe przepisy, określające zakres uprawnień i obowiązków państwowych zarządców przymusowych, normy ramowe ich wynagrodzenia oraz zasady rozrachunków z właścicielem zawierać będą rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 6.

Właściciel ma prawo korzystania z zabudowań mieszkalnych z wyjątkiem tej ich części, która jest niezbędna dla państwowego zarządcy przymusowego, oraz z plonów i pożytków w ramach potrzeb własnych i swojej rodziny.

Art. 7.

1. Właściciel nieruchomości ziemskiej, poddanej państwowemu zarządowi przymusowemu, i inne osoby, pod których zarządem lub w których posiadaniu nieruchomość się znajduje, obowiązani są dostarczyć państwowemu zarządcy przymusowemu na jego żądanie wszelkich danych, dotyczących tej nieruchomości.

2. Kto odmawia dostarczenia danych wbrew postanowieniu ust. 1 podlegą karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3000 zł. lub jednej z tych kar.

3. Do dochodzenia i karania wykroczeń określonych w ust. 2 właściwa jest powiatowa władza administracji ogólnej.

Art. 8.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 9.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie. na obszarze Rzeczypospolitej, uwolnionym od okupacji — z dniem ogłoszenia, na pozostałym obszarze — w miarę uwalniania go od okupacji.

Za dzień uwolnienia obszaru województwa od okupacji uważa się dzień, w którym wojewoda ogłosił w dzienniku wojewódzkim o podjęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj - Wicepremier: *Klonowski*

Ministrowie dla spraw Kraju. *Walkowicz*
Traugutt
Opolski

10

ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o lasach, nie stanowiących własności Państwa, oraz o przejęciu pod zarząd państwowy niektórych nieużytków i gruntów słabych.

Na podstawie art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r. o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

Rozdział I.

Przepis wstępny.

Art. 1.

Za lasy w rozumieniu rozporządzenia niniejszego uważa się grunty pod uprawą leśną tudzież pozbawione drzewostanów grunty, które w myśl przepisów, obowiązujących w dniu 1 września 1939 r. były lub powinny były być utrzymywane pod uprawą leśną.

Rozdział II.

O państwowym zarządzie lasów.

Art. 2.

1. Wprowadza się z mocy prawa zarząd państwowy nad lasami, nie stanowiącymi własności Państwa, o obszarze nieprzerwanym ponad 20 ha, choćby część tego obszaru stanowiła własność Państwa.

2. Właściwa władza może zwolnić od zarządu państwowego lasy, które są bardziej związane z gospodarstwem rolnym właściciela lasu, niż z produkcją drewna lub służą celom użyteczności publicznej lub społecznej, oraz lasy, których położenie utrudniałoby wykonywanie zarządu państwowego.

3. Władza może wprowadzić zarząd państwowy nad lasami mniejszymi, niż określone w ust. 1, jeżeli jest to uzasadnione ze względu na interes publiczny

Art. 3.

1. Lasy przejmuje się pod zarząd państwowy wraz ze związanymi z nimi gospodarczo lub administracyjnie gruntami nieleśnymi oraz z nieruchomościami i ruchomościami, służącymi do prowadzenia gospodarstwa leśnego.

2. Na żądanie władz powołanych do sprawowania zarządu państwowego właściciele lasów lub ich przedstawiciele przekażą tym władzom w oznaczonym przez nie terminie posiadane mapy, plany, księgi rachunkowe, inwentarz i wykazy, dotyczące przejmowanych pod zarząd lasów, oraz udzielą na piśmie żądanych wyjaśnień.

Art. 4.

Umowy dotyczące przejętych pod zarząd lasów i wnętrza ziemi pod nimi należy zgłosić władzy, sprawującej zarząd, przed upływem 3 miesięcy od dnia wprowadzenia zarządu.

Art. 5.

1. W ciągu 6 miesięcy od dnia zgłoszenia umowy władza, sprawująca zarząd lasu, może ją rozwiązać o tyle, o ile umowa nie została wykonana. Przy rozrachunku strona nie może żądać odszkodowania za utratę zysku wskutek przedwczesnego rozwiązania umowy; poza tym stosuje się przepisy kodeksu zobowiązań.

2. Umowę, nie zgłoszoną w terminie oznaczonym w art. 4, władza, sprawująca zarząd, może rozwiązać; strona, która nie zgłosiła umowy, nie ma prawa do odszkodowania za przedwczesne rozwiązanie umowy.

3. Umowę o pracę w gospodarstwie leśnym, przejętym pod zarząd państwowy, zawartą na czas określony lub z terminem wypowiedzenia dłuższym niż trzymiesięczny, władza, sprawująca zarząd, może rozwiązać przed upływem 6 miesięcy od dnia przejęcia gospodarstwa za wypowiedzeniem trzymiesięcznym.

Art. 6.

Lasy, przejęte pod zarząd państwowy, będą zagospodarowane według zasad, obowiązujących w lasach państwowych.

Art. 7.

1. Koszty zarządu państwowego obciążają przejęty pod zarząd majątek leśny.

2. Roczne nadwyżki przychodu, pozostające po pokryciu wydatków gospodarczych i administracyjnych, przypadają właścicielowi majątku leśnego. Tylko te nadwyżki mogą być zajęte w drodze egzekucji za długi właściciela.

3. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych wyda w drodze rozporządzenia przepisy szczegółowe o zasadach i sposobie rozrachunków zarządu państwowego z właścicielami lasów i określi zakres i sposób otrzymywania przez właścicieli pożytków w naturze w przypadkach, gdy zasady zagospodarowania lasu na to zezwalają.

Art. 8.

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych wyda w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości przepisy o zasadach i sposobie ustalenia, jaka część wierzytelności hipotecznych, obciążających przejęty pod zarząd państwowy las łącznie z innymi gruntami tej samej nieruchomości, przypada na ten las.

Art. 9.

Lasy, przejęte pod zarząd państwowy, nie mogą być ani zbywane ani obciążane.

Rozdział III.

O nadzorze nad lasami, nie podlegającymi zarządowi państwowemu.

Art. 10.

Lasy, nie przejęte pod zarząd państwowy, pozostają pod nadzorem państwowym. Przy zagospodarowaniu ich stosuje się przepisy art 11 — 14.

Art. 11.

Grunty leśne będą trwale utrzymywane pod uprawą leśną. Zmiana uprawy leśnej na inny rodzaj użytkowania gruntu może nastąpić tylko na podstawie zezwolenia właściwej władzy.

Art. 12.

Grunty leśne, pozbawione drzewostanów, będą zalesione. Właściwa władza wyda właścicielowi gruntu zarządzenie, oznaczające termin i sposób zalesienia. Jeżeli to zarządzenie nie będzie wykonane, władza może dokonać zalesienia na koszt właściciela. Koszty zalesienia będą od niego ściągnięte w trybie administracyjnym.

Art. 13.

Władze są uprawnione do wydawania zarządzeń, mających na celu zwalczanie szkodliwych owadów leśnych lub zapobieganie ich rozmnażaniu się w lasach i na składach drzewa poza lasem.

Art. 14.

1. Użytkowanie lasu może nastąpić jedynie na podstawie zatwierdzonego przez właściwą władzę programu cięć, sporządzonego z uwzględnieniem zasady trwałego utrzymywania gruntu pod uprawą leśną.

2. Właściciele lasu są obowiązani prowadzić wykazy uzyskanej masy drzewnej w przepisanej formie i przedstawiać je właściwej władzy w oznaczonych przez nią terminach.

Rozdział IV.

O przejęciu pod zarząd państwowy niektórych nieużytków i gruntów słabych.

Art. 15.

Właściwa władza może orzec przejęcie pod zarząd państwowy nieużytków i gruntów słabych, które nie będą przeznaczone na parcelację i osadnictwo, a nadają się do zalesienia, i pod względem obszaru odpowiadają warunkom, określonym w art. 2 rozporządzenia niniejszego.

Art. 16.

Do nieużytków i gruntów słabych, przejętych pod zarząd państwowy, stosuje się odpowiednio art. 3—9 rozporządzenia niniejszego.

Rozdział V.

O władzach.

Art. 17.

Władzami właściwymi w rozumieniu rozporządzenia niniejszego są: nadleśnictwa i dyrekcje lasów państwowych (zarządy lasów) oraz powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 18.

Do zakresu działania nadleśnictw należą:

a) bezpośredni zarząd lasów oraz nieużytków i gruntów słabych, przejętych pod zarząd państwowy (art. 2 i 15),

b) sprawy zalesienia, ochrony przed szkodliwymi owadami leśnymi i użytkowania lasów, nie znajdujących się pod zarządem państwowym (art. 12—14).

Art. 19.

Do zakresu działania dyrekcji lasów należy:

a) orzekanie o wyłączeniu od przejęcia pod zarząd państwowy lasów o obszarze ponad 20 ha oraz przejęciu pod ten zarząd lasów o obszarze poniżej 20 ha (art. 2 ust. 2 i 3),

b) udzielanie zezwoleń na zmianę uprawy leśnej na inny rodzaj użytkowania (art. 11).

Art. 20.

Do zakresu działań powiatowej władzy administracji ogólnej należy orzekanie o przejęciu pod zarząd państwowy nieużytków i gruntów słabych (art. 15).

Rozdział VI.

Przepisy karne.

Art. 21.

Kto nie oddaje władzy właściwej na jej żądanie posiadanych map, planów, ksiąg rachunkowych, inwentarza i wykazów dotyczących przejętego pod zarząd państwowy lasu, lub kto nie udziela na piśmie informacji żądanych przez władzę, przejmującą zarząd lasu, podlega niezależnie od obowiązku pokrycia powstałych stąd szkód i strat karze grzywny do 1000 zł.

Art. 22.

Kto bez zezwolenia władzy zmienia uprawę leśną na inny rodzaj użytkowania, podlega karze grzywny do 100 zł. za każdy pełny ar gruntu leśnego, na którym uprawę leśną zmienił na inny rodzaj użytkowania.

Art. 23.

Kto w oznaczonym przez władzę terminie i w sposób wskazany przez nią nie dokona nakazanego zalesienia gruntu, podlega karze grzywny do 50 zł. za każdy pełny ar gruntu, na którym nie dokonał lub w inny sposób dokonał nakazanego zalesienia.

Art. 24.

Kto w wyznaczonym mu przez władzę terminie nie wykona zarządzenia władzy, dotyczącego zwalczania szkodliwych owadów leśnych

i zapobiegania ich rozmnażaniu się, podlega karze grzywny do 500 zł.

Art. 25.

Kto użytkuje las przed zatwierdzeniem programu cięć lub niezgodnie z zatwierdzonym programem, podlega karze grzywny w wysokości od dwukrotnej do czterokrotnej wartości bezprawnie ściętego drzewa.

Art. 26.

Kto w wyznaczonym przez władzę terminie nie przedstawia wykazu użytkowej masy drzewnej, podlega karze grzywny do 100 zł.

Art. 27.

Władza oznaczy na przypadek nieściągalności grzywny karę aresztu zastępczego: za wykroczenia przewidziane w art. 21, 22 i 25 — do 2-ch tygodni, za wykroczenia przewidziane w art. 23 i 24 do 1-go tygodnia, za wykroczenia przewidziane w art. 26 do 3-ch dni.

Rozdział VII.

Przepisy końcowe.

Art. 28.

Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc wszelkie przepisy w zakresie objętym rozporządzeniem niniejszym.

Art. 29.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych, o ile chodzi o art. 8 i art. 21—27 — w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 30.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie: na obszarze Rzeczypospolitej, uwolnionym od okupacji — z dniem ogłoszenia, na pozostałym obszarze — w miarę uwalniania go od okupacji.

Za dzień uwolnienia obszaru województwa od okupacji uważa się dzień, w którym wojewoda ogłosił w dzienniku wojewódzkim o podjęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj - Wicepremier: *Klonowski*

Ministrowie dla spraw Kraju: *Walkowicz*

Traugutt

Opolski

11

ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o publicznym zabezpieczeniu mienia.

Na podstawie art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r. o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

DZIAŁ I.

PRZEPISY MATERIALNE.

Rozdział I.

Istota i skutki zabezpieczenia mienia.

Art. 1.

Publiczne zabezpieczenie mienia następuje: 1) z mocy prawa albo 2) na skutek zarządzenia władzy.

Art. 2.

1. Publiczne zabezpieczenie mienia wskutek zarządzenia władzy może być ogólne albo indywidualne.

2. Zabezpieczenie ogólne może dotyczyć bądź całości mienia, stanowiącego własność lub będącego w posiadaniu osób określonej kategorii, bądź też ogółu przedmiotów majątkowych określonej kategorii.

3. Zabezpieczenie indywidualne może dotyczyć bądź całości mienia określonej osoby, bądź też określonego przedmiotu majątkowego

Art. 3.

1. Publiczne zabezpieczenie mienia z mocy prawa następuje z chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

2. Publiczne zabezpieczenie mienia na skutek zarządzenia władzy następuje: ogólne — z chwilą ogłoszenia zarządzenia w dzienniku wojewódzkim, a jeżeli zarządza je Minister Likwidacji — z chwilą ogłoszenia w gazecie rządowej; indywidualne — z chwilą doręczenia odpisu zarządzenia posiadaczowi albo zarządcy mienia, a gdy doręczenie jest niemożliwe albo utrudnione — z chwilą ogłoszenia w dzienniku wojewódzkim lub w gazecie rządowej.

3. Niezależnie od doręczenia odpisu zarządzenia o publicznym zabezpieczeniu mienia należy ogłosić je w dzienniku wojewódzkim lub w gazecie rządowej.

4. Skutki zabezpieczenia następują bez wpisu w księdze hipotecznej lub w rejestrach publicznych.

Art. 4.

1. Mienia publicznie zabezpieczonego nie wolno bez zezwolenia właściwej władzy zbywać, obciążać, oddawać w posiadanie innej osoby, wydzierżawiać lub oddawać w administrację poręczającą, usuwać, ukrywać, wywozić zagra-

nicę; nie wolno go niszczyć, uszkadzać albo w jakikolwiek sposób zmniejszać jego wartości lub dochodowości; nie wolno też bez zezwolenia władzy wprowadzać w mieniu zabezpieczonym zmian, wykraczających poza zakres zwykłego zarządu.

2. Jeżeli zabezpieczeniu publicznemu uległo mienie określonej osoby w całości jako mienie nieprzyjacielskie lub podlegające przepadkowi, to osobie tej nie wolno w jakikolwiek sposób rozporządzać swymi wierzytelnościami i innymi prawami majątkowymi, w szczególności przelewać je, umarzać, zamieniać na inne, przyjmować zapłaty lub inne świadczenia, lub w inny sposób je realizować, a dłużnikom tej osoby nie wolno dokonywać na jej rzecz wpłat lub innych świadczeń z tytułu zobowiązań powstałych przed zabezpieczeniem mienia albo tytułem przychodów od mienia zabezpieczonego.

3. Czynności prawne, dokonane wbrew zakazom ustępów 1 i 2, są z mocy prawa nieważne. Jednakże właściwa władza likwidacyjna może nadać moc prawną nabyciu zabezpieczonej ruchomości przez osobę trzecią, która działała w dobrej wierze, nie wiedząc o zabezpieczeniu publicznym tej ruchomości.

4. Umowy najmu co do mienia podlegającego zabezpieczeniu, zawarte po wejściu w życie rozporządzenia niniejszego wbrew jego przepisom, mogą być w ciągu 3 miesięcy od ustanowienia zarządu przymusowego lub od ustania przyczyny zabezpieczenia rozwiązane z zachowaniem ustawowego terminu wypowiedzenia.

Art. 5.

1. Osoba, w której posiadaniu albo zarządzie znajduje się mienie publicznie zabezpieczone, jest obowiązana zarządzać nim z należytą starannością, udzielać władzy wymaganych przez nią wyjaśnień i na jej żądanie okazywać mienie tudzież niezwłocznie po nastąpieniu publicznego zabezpieczenia mienia zgłosić je miejscowej władzy sprawującej administrację ogólną. Posiadacz i zarządca mienia, nie będący jego właścicielem, może żądać zwolnienia od obowiązków zarządzania mieniem.

2. Obowiązek i sposób zgłaszania wierzytelności i zobowiązań osób, których mienie podlega zabezpieczeniu w całości, zostanie ustalony rozporządzeniem Ministra Likwidacji.

Art. 6.

Zabezpieczenie publiczne z mocy prawa mienia, które nie będzie podlegało likwidacji lub przepadkowi, ustaje:

a) gdy władza likwidacyjna przekaże zabezpieczone mienie właścicielowi lub osobie przedstawiającej prawa właściciela. Osobą tą może być kurator nad majątkiem nieobecnego, ustanowiony przez sąd powszechny, o ile zabezpieczenie mienia nastąpiło jedynie w celu ochrony praw i interesów nieobecnego właściciela.

b) gdy właściciel lub osoba przedstawiająca jego prawa bezpośrednio obejmie mienie, które uległo zabezpieczeniu tylko z powodu nieobecności właściciela, z wyjątkiem przypadku, gdy został ustanowiony zarząd przymusowy mienia,

c) gdy zabezpieczone mienie przeszło na własność Skarbu Państwa,

d) gdy władza likwidacyjna uchyli zabezpieczenie w drodze zarządzenia.

Art. 7.

Zabezpieczenie publiczne na skutek zarządzenia władzy będzie przez nią uchylone skoro ustaną przyczyny zabezpieczenia.

Art. 8.

1. Władza likwidacyjna wyda zarządzenia, ułatwiające właścicielowi lub osobie przedstawiającej jego prawa otrzymanie mienia w posiadanie.

2. W razie sporu o własność lub prawo posiadania mienia władza likwidacyjna odeśle zainteresowanych na drogę procesu w sądzie i w razie potrzeby zarządzi publiczne zabezpieczenie mienia.

Rozdział II.

Mienie podlegające zabezpieczeniu.

Art. 9.

1. Zabezpieczeniu publicznemu może podlegać tylko mienie, znajdujące się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Mienie to stanowią wszelkiego rodzaju prawa, interesy i przedmioty, mające wartość gospodarczą lub kulturalną, w szczególności zaś nieruchomości i prawa na nich, statki, okręty i prawa na nich, przedsiębiorstwa, pieniądze, papiery wartościowe, akta, dokumenty i inne ruchomości, prawa autorskie i inne tym podobne prawa chronione (prawa do wynalazków, wzorów, licencje i t. p.), wierzytelności i inne prawa majątkowe.

3. Za mienie, znajdujące się na obszarze Rzeczypospolitej uważa się:

a) nieruchomości, położone na tym obszarze oraz prawa na tych nieruchomościach,

b) statki i okręty znajdujące się na tym obszarze, jakoteż te, których porty macierzyste należą do Rzeczypospolitej Polskiej oraz prawa na tych statkach i okrętach,

c) pieniądze, papiery wartościowe, akta, dokumenty i inne przedmioty ruchome, znajdujące się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej,

d) przedsiębiorstwa znajdujące się na tym obszarze, bądź jako przedsiębiorstwa samodzielne, bądź jako filie lub oddziały przedsiębiorstw zagranicznych,

e) prawa autorskie oraz prawa do wynalazków, wzorów i inne prawa chronione, o ile patenty lub świadectwa ochronne zostały wydane dla ochrony praw na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej,

f) wierzytelności, jeżeli dłużnik przebywa albo przedmiot świadczenia lub zabezpieczenie wierzytelności znajduje się na tym obszarze,

g) inne prawa majątkowe, jeżeli osoba zobowiązana albo przedmiot prawa znajduje się na wymienionym obszarze.

Art. 10.

1. Z mocy prawa jest publicznie zabezpieczone celem zachowania i objęcia mienie:

a) państw nieprzyjacielskich oraz mienie osób fizycznych i prawnych przynależnych do tych państw,

b) osób, którym na mocy rozporządzenia Krajowej Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 1944 r. o utracie obywatelstwa przez Niemców (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 2, poz. 7) grozi utrata obywatelstwa polskiego,

c) osób prawnych i spółek, które przed dniem 1 września 1939 r. mają lub miały siedzibę na obszarze Rzeszy Niemieckiej w granicach z dnia 31 sierpnia 1939 r.,

d) osób prawnych i spółek, których zarząd albo rada nadzorcza przynajmniej w $\frac{1}{4}$ składa się lub w dniu 1 września 1939 r. składała się z osób, przynależnych do państw nieprzyjacielskich, lub z osób, które tracą obywatelstwo polskie na mocy rozporządzenia z dnia 1 sierpnia 1944 r. o utracie obywatelstwa przez Niemców (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 2, poz. 7),

e) osób prawnych i spółek, w których udziały lub akcje przynajmniej w $\frac{1}{4}$ są albo w dniu 1 września 1939 r. były własnością osób przynależnych do państw nieprzyjacielskich lub osób, którym grozi utrata obywatelstwa polskiego na mocy rozporządzenia z dnia 1 sierpnia 1944 r. o utracie obywatelstwa polskiego przez Niemców (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 2, poz. 7).

2. Z mocy prawa jest również zabezpieczone publicznie celem ochrony praw i interesów właściciela mienie:

a) osób nieobecnych z wyjątkiem wymienionych w ust. 1,

b) osób prawnych, które nie mają przedstawiciela na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem osób prawnych oznaczonych w ust. 1 oraz

c) mienie państwowe polskie i mienie polskich osób prawnych prawa publicznego oraz mienie państw obcych z wyjątkiem wymienionych w ust. 1.

Art. 11.

Władza likwidacyjna może zarządzić publiczne zabezpieczenie mienia, gdy mienie nie jest zabezpieczone z mocy prawa, a wskutek okupacji nie było w posiadaniu właściciela lub osoby wykonywującej jego prawa:

1) w celu ochrony praw osób zainteresowanych:

a) jeżeli poweźmie uzasadnioną wątpliwość co do tytułu posiadania albo pełnomocnictwa w stosunku do całości mienia lub jego części, jeśli zgłosi się spadkobierca, którego tytuł własności jest wątpliwy, albo też jeżeli w czasie wojny lub okupacji zaszły takie zmiany w substancji mienia, lub takie pomieszanie jego z mieniem innych osób, albo takie przesunięcia w posiadaniu i zarządzie mienia, że przywrócenie do stanu pierwotnego albo przeprowadzenie rozgraniczeń lub rozrachunków byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo gospodarczo szkodliwe, oraz

b) jeżeli natychmiastowe wydanie mienia właścicielowi uniemożliwiłoby lub poważnie utrudniło przeprowadzenie rozrachunków z osobami, w których władaniu lub zawiadywaniu mienie się dotąd znajdowało;

2) w celu przywrócenia i utrzymania normalnego biegu życia gospodarczego:

a) jeżeli objęcie mienia w posiadanie przez jego właściciela pociągałoby za sobą obawę likwidacji, unieruchomienia lub trwałego i pełnego zdezorganizowania nowopowstałego przedsiębiorstwa przemysłowego, którego nieprzerwane utrzymanie w ruchu leży w ważnym interesie gospodarczym Kraju lub w interesie obrony Państwa, albo

b) jeżeli mienie stanowi ważny dla gospodarstwa krajowego lub obrony Państwa zakład wytwórczy, a bezzwłoczne przekazanie go właścicielowi spowodowałoby zahamowanie lub poważne skurczenie jego wytwórczości.

Art. 12.

Za przedsiębiorstwa należy uważać także gospodarstwa rolne, leśne, ogrodowe i hodowlane.

DZIAŁ II.

WŁAŚCIWOŚĆ WŁADZ I POSTĘPOWANIE.

Rozdział I.

Władze.

Art. 13.

Władzami likwidacyjnymi, powołanymi do publicznego zabezpieczenia mienia, wydawania zarządzeń w tym przedmiocie i rozstrzygania w sprawach, wynikających z przepisów o pu-

blicznym zabezpieczeniu mienia, są: 1) Minister Likwidacji, 2) wojewoda, jako wojewódzka władza likwidacyjna, i 3) powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 14.

Do Ministra Likwidacji należy:

a) ogólne kierownictwo sprawami publicznego zabezpieczenia mienia i nadzór nad działalnością podległych mu urzędów,
b) rozstrzyganie odwołań od decyzji wojewody, jako wojewódzkiej władzy likwidacyjnej,
c) ustanawianie zarządów przymusowych dla realizacji i eksploatowania praw autorskich, patentów i licencji, wyznaczanie i odwoływanie w tych przypadkach zarządców i nadzór nad ich działalnością,
d) ustanawianie zarządów przymusowych, wyznaczanie i odwoływanie zarządców i nadzór nad ich działalnością dla przedmiotów majątkowych, co do których Minister Likwidacji zastrzeże sobie decyzję ze względu na szczególne znaczenie ich dla obrony Państwa lub gospodarstwa krajowego, albo ze względu na bardzo wielką ich wartość,
e) rozstrzyganie w innych sprawach, które Minister sobie zastrzeże.

Art. 15.

Do właściwości wojewody, jako wojewódzkiej władzy likwidacyjnej, należy:

a) rozstrzyganie w sprawach wynikających z przepisów o publicznym zabezpieczeniu mienia, które nie zostały zastrzeżone innym władzom, w szczególności wydawanie decyzji o publicznym zabezpieczeniu mienia z mocy zarządzenia władzy, ustanawianie zarządów przymusowych, wyznaczanie i odwoływanie zarządców przymusowych i nadzór nad ich działalnością, jeżeli te czynności nie zostały zastrzeżone Ministrowi Likwidacji albo też powierzone przez Ministra Likwidacji innemu urzędowi, instytucji lub przedsiębiorstwu,
b) nadzór nad działalnością powiatowej władzy administracji ogólnej w zakresie publicznego zabezpieczenia mienia i rozstrzyganie odwołań od decyzji tej władzy i
c) wykonywanie czynności poruczonych przez Ministra Likwidacji.

Art. 16.

1. Do właściwości powiatowej władzy administracji ogólnej należy:

a) rejestracja mienia podlegającego publicznemu zabezpieczeniu, jeżeli przepisy szczególne nie zastrzegają jej w określonych przypadkach innym władzom i urzędom,
b) wydawanie tymczasowych zarządzeń w przedmiocie publicznego zabezpieczenia mienia,
c) przedstawianie wniosków o ustanowienie zarządu przymusowego, wyznaczanie lub odwoływanie zarządców,
d) stwierdzanie wygaśnięcia zabezpieczenia, ustanowionego z mocy prawa w celu ochrony praw i interesów właściciela (art. 11 ust. 2),
e) nadawanie mocy prawnej nabyciu zabezpieczonej ruchomości przez osobę, która działała w dobrej wierze, nie wiedząc o zabezpieczeniu,
f) wykonywanie w razie potrzeby postanowień sądu powszechnego i prokuratora o zabezpieczeniu mienia, któremu grozi konfiskata i czuwanie nad tym mieniem,
g) wykonywanie czynności poruczonych przez władzę przełożoną.

2. Powiatowa władza administracji ogólnej przy wykonywaniu czynności określonych w ust. 1 lit. a), b) i c) korzysta z pomocy zarządów gmin miejskich i wiejskich.

Art. 17.

1. Właściwość miejscową określa miejsce, na którym znajduje się mienie podlegające zabezpieczeniu.

2. Jeżeli mienie znajduje się na obszarze dwu lub kilku województw, właściwość miejscową władzy oznaczy Minister Likwidacji, jeżeli zaś mienie znajduje się na obszarze jednego województwa lecz dwu lub kilku powiatów — właściwą władzę powiatową oznaczy właściwy wojewoda.

Art. 18.

1. Minister Likwidacji może w porozumieniu z innymi ministrami powierzać podległym im urzędom, instytucjom prawa publicznego lub przedsiębiorstwom państwowym określone czynności, związane z publicznym zabezpieczeniem mienia.

2. Władzami uprawnionymi do wyznaczania i odwoływania zarządców przymusowych dla gospodarstw rolnych i leśnych z wyłączeniem przedsiębiorstw przemysłu rolnego i drzewnego, nad którymi ustanowiono zarząd przymusowy, są podległe Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych i przezeń wyznaczone władze lub instytucje.

3. Wyznaczanie zarządcy przymusowego dla zakładu przemysłowego lub zakładu o charakterze kulturalnym, nad którym ustanowiono zarząd przymusowy, następuje na wniosek właściwej władzy lub związku samorządowego.

4. Ustanowienie i uchylenie zarządu przymusowego w przypadkach, przewidzianych w art. 11 pkt. 2) lit. b) następuje w porozumieniu z właściwą władzą gospodarczą.

Rozdział II.

Postępowanie.

Art. 19.

Tryb postępowania w sprawach publicznego zabezpieczenia mienia określi rozporządzenie Ministra Likwidacji w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Przemysłu, Handlu i Żeglugi, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Spraw Wewnętrznych. Rozporządzenie może zawierać przepisy, odbiegające od przepisów rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341) i o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342).

Art. 20.

Decyzja, zarządzająca zabezpieczenie publiczne albo ustanawiająca zarząd przymusowy, wskazywać będzie cel zabezpieczenia oraz zawierać będzie uzasadnienie faktyczne i prawne.

Art. 21.

Decyzja w sprawie publicznego zabezpieczenia mienia, wydana na błędnej podstawie faktycznej lub prawnej, może być w ciągu 6 miesięcy od daty wydania z urzędu uchylona albo zmieniona zarówno przez władzę, która ją wydała, jak też w drodze nadzoru służbowego przez władzę przełożoną, choćby na mocy takiej decyzji strony lub inne osoby nabyły prawa.

Po upływie 6 miesięcy od daty wydania decyzji stosuje się art. 95 oraz 99 i nast. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym.

Art. 22.

Odwołanie od decyzji w sprawie publicznego zabezpieczenia mienia nie wstrzymuje jej wykonania.

DZIAŁ III.

ZARZĄD PRZYMUSOWY.

Art. 23.

Władza likwidacyjna może w interesie publicznym albo też w interesie właściciela ustanowić zarząd przymusowy nieruchomości lub przedsiębiorstwa, podlegających zabezpieczeniu, ruchomości zaś może wziąć w swoje posiadanie albo oddać je na przechowanie do składów publicznych lub osobom trzecim. Zarząd przymusowy rozciąga się na przynależności nieruchomości lub przedsiębiorstwa.

Art. 24.

Zarząd przymusowy obejmuje czynności zwykłego zarządu, zwłaszcza czynności potrzebne do odnalezienia i ochrony oraz prawidłowego i odpowiadającego interesowi publicznemu użytkowania.

Art. 25.

1. Nad nieruchomością, pozostającą pod zarządem przymusowym na podstawie niniejszego rozporządzenia, nie można ustanowić przymusowego zarządu na podstawie art. 758 i nast. Kod. Post. Cyw., a zarząd przymusowy już istniejący w chwili ustanowienia zarządu przymusowego na podstawie niniejszego rozporządzenia będzie niezwłocznie uchylony.

2. Przepis ustępu 1 nie narusza prawa wierzyciela do zajęcia i egzekucji z czystego dochodu nieruchomości, pozostającej pod przymusowym zarządem na podstawie niniejszego rozporządzenia.

Art. 26.

1. Władza, która ustanowiła zarząd przymusowy, jest władzą nadzorczą zarządcy.

2. Urząd, instytucja lub przedsiębiorstwo państwowe, którym na podstawie art. 18 zostało powierzone wyznaczanie i odwoływanie zarządców, jest ich władzą nadzorczą.

3. Władza uprawniona do przedstawiania wniosku o wyznaczenie i odwołanie zarządcy (art. 18) sprawuje nadzór nad celowością gospodarki w zakładzie.

Art. 27.

O ile przepisy rozporządzenia niniejszego lub wydanych na jego podstawie rozporządzeń nie stanowią inaczej, jak również, o ile z celu zabezpieczenia publicznego nie wynika co innego, do zarządu przymusowego stosuje się odpowiednio przepisy art. 767—774, 777—780, 787 i 788 Kod. Post. Cyw.

Art. 28.

Wpłaty z tytułu wierzytelności, związanych z nieruchomością lub przedsiębiorstwem, pozostającymi pod zarządem przymusowym, można dokonywać tylko do rąk zarządcy przymusowego; wpłaty dokonane z naruszeniem tego przepisu są z mocy samego prawa nieważne.

Art. 29.

1. Czysty dochód z nieruchomości lub przedsiębiorstwa, nad którymi ustanowiono zarząd przymusowy, wypłaca się właścicielowi lub jego pełnomocnikowi.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w przypadku zabezpieczenia mienia nieprzyjacielskiego lub podlegającego przepadkowi z tytułu przestępstwa.

Art. 30.

1. Zarządca przymusowy może wydzierżawiać lub oddawać w administrację poręczającą gospodarstwo rolne o powierzchni nie przekraczającej 50 ha użytków rolnych lub mienie, którego wartość w dniu 1 września 1939 r. nie przewyższała 50.000 zł., tylko na czas do 2 lat i tylko za zezwoleniem powiatowej władzy administracji ogólnej.

2. Inne mienie zarządca może wydzierżawić lub oddać w administrację poręczającą tylko za zezwoleniem wojewódzkiej władzy likwidacyjnej.

Art. 31.

1. Za zezwoleniem Ministra Likwidacji i zgodą właściciela, zarządca przymusowy może mienie sprzedać, zamienić, zastawić lub obciążyć.

2. Zgoda właściciela nie jest potrzebna:

a) jeżeli chodzi o mienie, które z mocy prawa podlega likwidacji na podstawie przepisów o likwidacji mienia nieprzyjacielskiego, albo

b) jeżeli chodzi o obciążenie mienia dla uzyskania środków obrotowych, niezbędnych do użytkowania mienia zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki.

Art. 32.

1. Zarządcą przymusowym może być obywatel polski, nieskazitelnego charakteru, zdolny do działań prawnych, albo osoba prawna, której siedziba znajduje się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Zarządcą przymusowym może być właściciel zabezpieczonego mienia, jeżeli odpowiada warunkom wymienionym w ust. 1.

Art. 33.

1. Zarządca przymusowy jest uważany za osobę, wykonywującą czynności zlecone w zakresie zarządu państwowego i na podstawie art. 292 Kod. Kar. podlega karom przewidzianym w rozdz. XII Kod. Kar. za przewidziane w tym rozdziale przestępstwa.

2. Jeżeli zarządcą przymusowym jest osoba prawna, przepis ustępu 1 stosuje się do osoby, która z jej ramienia wykonywa czynności zarządu przymusowego.

Art. 34.

Zarządca przymusowy, a jeżeli jest nim osoba prawna, to osoba, wykonywująca z jej ramienia czynności zarządu przymusowego, korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla urzędników w rozdziale XXI Kod. Kar.

Art. 35.

Zarządca przymusowy otrzymuje wynagrodzenie według norm ustalonych przez Ministra Likwidacji.

Art. 36.

Koszty zarządu przymusowego obciążają zabezpieczone mienie.

Art. 37.

1. Zarządca przymusowy odpowiada za szkody, które wyrządził właścicielowi mienia lub innym osobom według przepisów prawa prywatnego.

2. Skarb Państwa odpowiada solidarnie za szkody wyrządzone przez zarządcę przymusowego tylko wówczas, gdy ustanowienie zarządu przymusowego lub wyznaczenie zarządcy nastąpiło z naruszeniem przepisów prawa, albo jeżeli szkoda powstała skutkiem rażącego braku nadzoru ze strony powołanej do tego władzy.

3. Ponadto Minister Likwidacji może według swego uznania przyznać w porozumieniu z Ministrem Skarbu właścicielowi mienia wynagrodzenie za szkody wyrządzone przez zarządcę przymusowego ze współudziałem urzędników państwowych.

DZIAŁ IV.

PRZEPISY KARNE.

Art. 38.

1. Kto celem udaremnienia publicznego zabezpieczenia mienia usuwa, uszkadza, ukrywa, zbywa lub obciąża mienie zabezpieczone lub zagrożone zabezpieczeniem lub zmniejsza jego wartość lub dochodowość, podlega karze więzienia albo karze więzienia dożywotniego, a w przypadku szczególnie ciężkim — karze śmierci.

2. Tym samym karom podlega, kto celem udaremnienia publicznego zabezpieczenia mienia lub celem obejścia przepisów rozporządzenia niniejszego:

1) podrabia lub przerabia dokument albo podrobionego lub przerobionego dokumentu za autentyczny używa, albo

2) dokument lub inny przedmiot, mogący służyć za dowód, niszczy, uszkadza lub ukrywa, albo

3) zaciąga pozorne zobowiązania lub zawiera pozorne umowy.

Art. 39.

Kto celem udaremnienia publicznego zabezpieczenia mienia lub celem obejścia przepisów rozporządzenia niniejszego:

1) składając władzy zeznanie lub wyjaśnienie, podaje nieprawdę lub zataja prawdę, albo

2) udziela lub obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej urzędnikowi albo innej osobie, aby skłonić urzędnika do naruszenia obowiązku służbowego, albo

3) używa przemocy, groźby, podstępu w celu wywarcia wpływu na rozstrzygnięcie urzędnika, podlega karze więzienia, albo karze więzienia dożywotniego, a w przypadku szczególnie ciężkim — karze śmierci.

Art. 40.

Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w art. 38 lub 39, albo kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 38 lub 39 wchodzi w porozumienie z innymi osobami, podlega karze więzienia do lat 10 albo karze więzienia.

Art. 41.

1. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w art. 38 lub 39 działał w chęci osiągnięcia dla siebie lub innej osoby korzyści majątkowej, sąd, obok kary przepisanej w art. 38 lub 39, wymierza grzywnę w wysokości nie mniejszej od osiągniętej lub spodziewanej korzyści majątkowej.

2. Jeżeli sprawca działał z rażącej chęci zysku, sąd może orzec przepadek całego majątku sprawcy.

3. Jeżeli sprawca jest właścicielem mienia, podlegającego zabezpieczeniu, albo działał za wiedzą właściciela, sąd może orzec przepadek tego mienia.

Art. 42.

Kto, zajmując się na podstawie przepisów rozporządzenia niniejszego sprawami majątkowymi innej osoby, działa na jej szkodę, podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 43.

1. Kto nie dopełnia obowiązku zgłoszenia mienia, ulegającego zabezpieczeniu publicznemu, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu lub grzywny.

DZIAŁ V.

PRZEPISY WPROWADZAJĄCE i KOŃCOWE.

Art. 44.

1. Do czasu zorganizowania władz likwidacyjnych, oznaczonych w rozporządzeniu niniejszym, każda władza miejscowa sprawująca administrację ogólną, jest uprawniona do wydawania tymczasowych zarządzeń w zakresie uprawnień władz likwidacyjnych.

2. Po zorganizowaniu władz likwidacyjnych, właściwa władza likwidacyjna wyda decyzję o utrzymaniu w mocy lub uchyleniu tymczasowego zarządzenia przewidzianego w ustępie 1.

Art. 45.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Likwidacji, a do czasu utworzenia Ministerstwa Likwidacji — uprawnienia jego należą do Prezesa Rady Ministrów.

Art. 46.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie, na obszarze Rzeczypospolitej, uwolnionym od okupacji — z dniem ogłoszenia, na pozostałym obszarze — w miarę uwalniania go od okupacji.

Za dzień uwolnienia obszaru województwa od okupacji uważa się dzień, w którym wojewoda ogłosił w dzienniku wojewódzkim o podjęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj - Wicepremier: *Klonowski*

Ministrowie dla spraw Kraju: *Walkowicz*
Traugutt
Opolski

12

ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o utworzeniu wojewódzkich biur likwidacyjnych.

Na podstawie art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

Art. 1.

Sprawy likwidacji skutków wojny włącza się do zakresu działania wojewodów stosownie do postanowień rozporządzenia niniejszego.

Dla załatwienia tych spraw tworzy się w ramach urzędów wojewódzkich, wojewódzkie biura likwidacyjne.

Art. 2.

Na czele wojewódzkiego biura likwidacyjnego stoi wojewoda; fachowym kierownikiem biura jest wojewódzki komisarz likwidacyjny, jako zastępca wojewody.

Art. 3.

Właściwość wojewódzkiego biura likwidacyjnego obejmuje obszar danego województwa Do zakresu działania biura należy:

a) ujęcie i zabezpieczenie mienia nieprzyjacielskiego, opuszczonego oraz innego mienia na zasadzie szczególnych przepisów prawnych,

b) zarządzanie mieniem podlegającym likwidacji, opuszczonym i innym, na zasadzie szczególnych przepisów prawnych, mianowanie zarządców i nadzór nad nimi,

c) przeprowadzenie likwidacji mienia nieprzyjacielskiego,

d) czynności z zakresu uporządkowania stosunków majątkowych naruszonych skutkiem działań okupanta w okresie wojny,

e) przejmowanie na rzecz Skarbu Państwa w drodze spadkobrania mienia bezdziedzicznego,

f) rozporządzanie mieniem przejętym w ramach właściwości Ministra Likwidacji na rzecz Skarbu Państwa,

g) rejestracja i ustalenie szkód wojennych,

h) przeprowadzenie odszkodowań obywateli polskich w ramach planu ogólnego,

i) załatwianie innych spraw, zleconych przez Ministra Likwidacji,

j) współdziałanie z innymi władzami i urzędami w sprawach, związanych z likwidacją skutków wojny, a należących do zakresu działania tych władz.

Art. 4.

W sprawach należących miejscowo do właściwości dwóch lub więcej wojewódzkich biur likwidacyjnych Minister Likwidacji wyznaczy właściwe biuro, o ile nie załatwi sprawy we własnym zakresie. Nadto sprawy uznane za szczególnie ważne mogą być wyłączane z właściwości wojewódzkich biur likwidacyjnych i załatwiane we własnym zakresie przez Ministra Likwidacji.

Art. 5.

Wojewódzkie biura likwidacyjne podlegają Ministrowi Likwidacji, który sprawuje nad nimi nadzór fachowy i służbowy oraz ustala wytyczne polityki likwidacyjnej.

Art. 6.

Wojewódzkie biura likwidacyjne dzielą się na wydziały, których ilość i zakres działania ustala dla poszczególnych biur Minister Likwidacji w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Nadto przy wojewódzkich biurach likwidacyjnych czynny jest wojewódzki komitet likwidacyjny oraz wojewódzki sąd restytucyjny.

Art. 7.

Na szczeblu I-szej instancji wojewódzkie biura likwidacyjne działają przez władze administracji ogólnej.

Nadto Minister Likwidacji może w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych tworzyć dla części obszaru województwa ekspozytury wojewódzkiego biura likwidacyjnego, ustalając ich właściwość rzeczową i miejscową.

Art. 8.

Urzędnicy wojewódzkich biur likwidacyjnych z wyjątkiem urzędników kancelaryjnych są urzędnikami fachowymi w rozumieniu przepisów art. 33 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr. 80, poz. 555)

Art. 9.

Z zastrzeżeniem zmian wynikających z przepisów niniejszego rozporządzenia stosuje się do wojewódzkich biur likwidacyjnych przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr. 80, poz. 555).

Art. 10.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Likwidacji w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a do czasu utworzenia Ministerstwa Likwidacji — uprawnienia Ministra Likwidacji należą do Prezesa Rady Ministrów.

Art. 11.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie: na obszarze Rzeczypospolitej, uwolnionym od okupacji — z dniem ogłoszenia, na pozostałym obszarze — w miarę uwalniania go od okupacji. Za dzień uwolnienia obszaru województwa od okupacji uważa się dzień, w którym wojewoda ogłosił w dzienniku wojewódzkim o podjęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj - Wicepremier: *Klonowski*
Ministrowie dla spraw Kraju *Walkowicz*
Traugutt
Opolski

13

ROZPORZĄDZENIE TYMCZASOWE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o podjęciu czynności urzędowych w sądownictwie.

Na podstawie art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r. o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

Art. 1.

1. Przepisy rozporządzenia niniejszego dotyczą sądów powszechnych, sądów pracy, prokuratur przy sądach powszechnych, sędziów tychże sądów, prokuratorów, asesorów i aplikantów sądowych oraz komorników.

2. Do urzędników sekretariatów i innych funkcjonariuszów sądowych i prokuratorskich stosuje się przepisy rozporządzenia tymczasowego Krajowej Rady Ministrów z dnia 3 maja 1944 r. o powołaniu do służby funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 4).

3. O ile z rozporządzenia niniejszego co innego nie wynika, należy rozumieć przez sędziów także prezesów i wiceprezesów, a przez prokuratorów — także Pierwszego Prokuratora Sądu Najwyższego, wiceprokuratorów i podprokuratorów.

4. Przepisy niniejszego rozporządzenia dotyczą Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o tyle tylko, o ile zawierają wyraźne w tym względzie postanowienia.

Art. 2.

Przepisy i zarządzenia, wydane przez okupanta w zakresie ustroju sądów i urzędów wymiaru sprawiedliwości, są uchylone; moc prawna przepisów polskich, uchylonych lub zmienionych przez okupanta, jest przywrócona.

Art. 3.

1. Utworzone przez okupanta sądy i urzędy wymiaru sprawiedliwości przestają istnieć. Akta, księgi urzędowe, dokumenty, fundusze i dowody rzeczowe, znajdujące się w sądach i urzędach wymiaru sprawiedliwości powołanych przez okupanta, przejmują właściwe sądy i urzędy wymiaru sprawiedliwości.

2. Sądy i urzędy wymiaru sprawiedliwości, które były czynne w dniu 31 sierpnia 1939 r., podejmą swe czynności w siedzibach i granicach okręgów z dnia 31 sierpnia 1939 r. w terminach oznaczonych rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości.

3. Jednakże na obszarach nazwanych przez okupanta dystryktami: warszawskim, krakowskim, lubelskim i radomskim sądy i urzędy wymiaru sprawiedliwości podejmą swe czynności z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego w siedzibach i granicach okręgów sądów polskich uruchomionych przez okupanta i czynnych w dniu ustania okupacji.

Sąd Apelacyjny w Radomiu przestaje istnieć, a czynności jego przejmują właściwe sądy apelacyjne.

Art. 4.

1. Jeżeli Minister Sprawiedliwości nie powoła do objęcia kierownictwa sądu lub prokuratury prezesa lub prokuratora, który zajmował to stanowisko w dniu 31 sierpnia 1939 r., to powierzy tymczasowe kierownictwo sądu wiceprezesowi albo sędziemu, a prokuratury — wiceprokuratorowi lub podprokuratorowi lub sędziemu tego samego lub innego równorzędnego lub wyższego sądu, lub prezesowi albo prokuratorowi innego równorzędnego sądu.

2. Uprawnienia powyższe wykonywa w stosunku do kierowników sądów grodzkich oraz przewodniczących sądów pracy kierownik właściwego sądu okręgowego.

Art. 5.

1. Minister Sprawiedliwości powierzy tymczasowe kierownictwo Sądu Najwyższego prezesowi lub sędziemu tegoż Sądu, jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej w chwili podjęcia czynności przez Sąd Najwyższy nie powoła Pierwszego Prezesa do objęcia kierownictwa.

2. Z chwilą podjęcia czynności przez Sąd Najwyższy kierownictwo izby tego Sądu obejmie powołany do tego przez Ministra Sprawiedliwości prezes Sądu Najwyższego; Minister może powierzyć tymczasowe kierownictwo izby, zamiast prezesowi, sędziemu Sądu Najwyższego.

Art. 6.

1. Dokonane przez okupanta mianowania sędziów i prokuratorów oraz asesorów sądowych tracą moc i pozbawione są skutków prawnych w zakresie stosunku służbowego do Państwa; jednakże wymienione osoby mają obowiązek zabezpieczenia akt i mienia powierzonych ich pieczy do czasu zwolnienia ich od tego obowiązku przez władze polskie.

2. Mianowanie aplikantów sądowych, dokonane w czasie okupacji przez kierowników Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Krakowie, Lublinie i Radomiu, pozostają w mocy.

Art. 7.

1. Sędzia i prokurator, czynny w sądownictwie polskim w dniu 31 sierpnia 1939 r., obowiązany jest w ciągu 7 dni od daty, gdy to stanie się dla niego możliwe, dokonać zgłoszenia na piśmie do Ministra Sprawiedliwości oraz do kierownika sądu lub prokuratury, w których był zatrudniony w dniu 31 sierpnia 1939 r., z podaniem swego miejsca pobytu oraz ze szczegółowym przedstawieniem przebiegu swego życia po dniu 31 sierpnia 1939 r. Jeżeli wymieniony sąd lub prokuratura nie są uruchomione, zgłoszenie do kierownika sądu lub prokuratury nastąpić powinno niezwłocznie po ich uruchomieniu.

2. Sędzia grodzki, przewodniczący i zastępca przewodniczącego sądu pracy zgłasza się do Ministra Sprawiedliwości oraz do kierownika właściwego sądu okręgowego.

3. Prezes Rady Ministrów określi tryb i termin dokonania zgłoszenia przez sędziów i prokuratorów, pełniących czynną służbę wojskową.

Art. 8.

1. Zgłaszający się obejmie swe czynności na podstawie powołania go przez kierownika właściwego sądu lub prokuratury (art. 4 i 5). Kierownik nie dopuści zgłaszającego się do podjęcia czynności, jeśli doszło do jego wiadomości, że zgłaszający się po dniu 31 sierpnia 1939 r. dopuścił się czynu uwłaczającego godności piastowanego stanowiska lub zachował się w sposób sprzeczny z obowiązkami obywatela polskiego

2. Sędziów grodzkich i zastępców przewodniczących sądów pracy powoła kierownik sądu okręgowego.

Art. 9.

1. Powołany powinien rozpocząć urzędowanie w ciągu dni 7 po dniu doręczenia mu pisma powołującego.

2. Powołany powinien być na żądanie władzy powołującej niezwłocznie zwolniony z innej państwowej służby cywilnej, służby samorządowej i ze stosunku wypływającego z umowy o pracę; jeżeli był wpisany na listę adwokatów, uważany będzie za skreślonego z listy adwokatów z upływem dni 7 po doręczeniu mu pisma powołującego.

Art. 10.

Nieusprawiedliwione zaniechanie zgłoszenia, przewidzianego w art. 7 niniejszego rozporządzenia, jak również nieusprawiedliwiona zwłoka w rozpoczęciu urzędowania (art. 9) pociąga za sobą zwolnienie ze służby ze skutkami, przewidzianymi w art. 113 prawa o ustroju sądów powszechnych, chyba że sędzia lub prokurator za zgodą Ministra Sprawiedliwości przeszedł do innego działu służby państwowej.

Art. 11.

1. Sędziowie i prokuratorzy czynni w chwili ustania okupacji w sądach i prokuraturach, wymienionych w art. 3 ust. 3 zd. 1 rozporządzenia niniejszego, aż do dalszego zarządzenia Ministra Sprawiedliwości pełnią nadal swe czynności w tych samych sądach lub prokuraturach, jeżeli w dniu 31 sierpnia 1939 r. byli polskimi sędziami lub prokuratorami, choćby w dniu tym byli sędziami lub prokuratorami w innych sądach lub prokuraturach, o ile według przepisów prawa o ustroju sądów powszechnych mogli być do danego sądu lub danej prokuratury delegowani; nie mają jednak prawa do należności z tytułu delegacji.

2. Kierownik sądu lub prokuratury może w ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego zawiesić w czynnościach służbowych sędziego lub prokuratora, o którym mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na zachowanie się sędziego lub prokuratora w czasie okupacji; prawo to w stosunku do sędziów grodzkich, przewodniczących i zastępców przewodniczących sądów pracy służy kierownikowi sądu okręgowego.

Art. 12.

O niedopuszczeniu sędziego lub prokuratora do objęcia stanowiska (art. 8 ust. 1) oraz o zawieszeniu w czynnościach (art. 11 ust. 2) kierownik sądu lub prokuratury niezwłocznie zawiadamia Ministra Sprawiedliwości z podaniem przyczyny niedopuszczenia lub zawieszenia.

Art. 13.

1. Sędzia lub prokurator, którego nie powołano do objęcia czynności w ciągu 6 miesięcy od uruchomienia sądu, w którym był sędzią lub prokuratorem w dniu 31 sierpnia 1939 r. lub od dnia nadesłania zgłoszenia Ministrowi Sprawiedliwości, jeśli zgłoszenie nastąpiło po uruchomieniu wymienionego sądu, lub od zawieszenia w czynnościach (art. 11 ust. 2 i art. 14 ust. 2) może żądać przeniesienia go w stan spoczynku, jeżeli nie wszczęto przeciwko niemu postępowania karnego lub dyscyplinarnego.

2. W przypadku przewidzianym w art. 5 ust. 1 niniejszego rozporządzenia Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego jest przeniesiony w stan spoczynku.

Art. 14.

1. Władza mianująca może przenosić sędziego bez jego zgody do innego sądu równorzędnego lub wyższego, a prezesa lub wiceprezesa także na stanowisko sędziego innego sądu równorzędnego lub wyższego albo rozwiązać z nim stosunek służbowy ze skutkiem natychmiastowym z zachowaniem nabytych praw emerytalnych; prokuratora można przenosić na stanowisko wiceprokuratora w innej równorzędnej prokuraturze.

2. Minister Sprawiedliwości może zawiesić w urzędowaniu kierownika sądu i prokuratury, sędziego i prokuratora.

3. Uprawnienia powyższe władzy mianującej i Ministra Sprawiedliwości ustają w stosunku do poszczególnego sędziego lub prokuratora z upływem jednego roku od dnia, w którym nadesłał on pisemne zgłoszenie Ministrowi Sprawiedliwości w myśl art. 7 niniejszego rozporządzenia.

Art. 15.

1. Stanowiska służbowe sędziów i prokuratorów, którzy nie zgłosili się (art. 7), będą w miarę potrzeby obsadzane.

2. Z osobami, zgłaszającymi się po obsadzeniu stanowiska zajmowanego przez nie w dniu 31 sierpnia 1939 r., o ile ich niezgłoszenie nie pociągnie za sobą zwolnienia ze służby, należy postąpić stosownie do art. 14 niniejszego rozporządzenia.

Art. 16.

Do asesorów i aplikantów sądowych, komorników oraz ich stanowisk służbowych przepisy art. 7 — 15 rozporządzenia niniejszego stosują się odpowiednio.

Art. 17.

Minister Sprawiedliwości może powołać emerytowanego sędziego lub prokuratora do objęcia stanowiska sędziego lub prokuratora w sądzie równorzędnym lub wyższym niż ten, w którym emeryt ostatnio zajmował stanowisko. Odmowa przyjęcia stanowiska, jeżeli nie zachodzą warunki przewidziane w art. 108 lit. a) i b) prawa o ustroju sądów powszechnych, pociąga za sobą utratę prawa pobierania uposażenia emerytalnego na czas do ukończenia lat 60, co jednak nie ma wpływu na prawo rodziny emeryta do zaopatrzenia w razie wcześniejszej jego śmierci.

Art. 18.

Przepisy art. 21 i 22 rozporządzenia tymczasowego Krajowej Rady Ministrów z dnia 3

maja 1944 r. o powołaniu do służby funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 4) mają odpowiednie zastosowanie do sędziów, prokuratorów, asesorów, aplikantów sądowych i komorników.

Art. 19.

Kto naruszy obowiązek nałożony nań przepisem art. 6 ust. 1 rozporządzenia niniejszego podlega karze więzienia do lat 5, a w przypadkach większej wagi karze więzienia lub więzienia dożywotniego lub karze śmierci.

Art. 20.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 21.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie: na obszarze Rzeczypospolitej, uwolnionym od okupacji — z dniem ogłoszenia, na pozostałym obszarze — w miarę uwalniania go od okupacji.

Za dzień uwolnienia obszaru województwa od okupacji uważa się dzień, w którym wojewoda ogłosił w dzienniku wojewódzkim o podjęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj - Wicepremier: *Klonowski*

Ministrowie dla spraw Kraju: *Walkowicz*
Traugutt
Opolski

14

ROZPORZĄDZENIE TYMCZASOWE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o uruchomieniu adwokatury.

Na podstawie art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r., o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

Art. 1.

1. Uchylone są przepisy prawne władz okupacyjnych, dotyczące ustroju adwokatury oraz wydane na ich podstawie zarządzenia, o ile rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej.

2. Uchylone są również przepisy władz okupacyjnych w przedmiocie prowadzenia zawodowo spraw cudzych.

3. Odpowiednie polskie przepisy prawne, które obowiązywały w dniu 1 września 1939 r., w szczególności prawo o ustroju adwokatury z dnia 4 maja 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 289), stosowane będą ze zmianami, wynikającymi z rozporządzenia niniejszego.

Art. 2.

Organa adwokatury, ustanowione przez władze okupacyjne, są rozwiązane.

Art. 3.

Zwołanie walnych zgromadzeń izb adwokackich zarządzi Minister Sprawiedliwości. Do czasu zwołania walnych zgromadzeń uprawnienia ich, oznaczone w art. 12 ust. 1 lit. c) i e) prawa o ustroju adwokatury służą Wydziałowi Wykonawczemu Naczelnej Rady Adwokackiej, który też powołuje na ten okres komisje rewizyjne izb, uprawnienia zaś przewidziane w tymże artykule, ust. 1 lit. d) służą okręgowym radom adwokackim.

Art. 4.

Aż do czasu, który oznaczy Minister Sprawiedliwości po zasięgnięciu opinji Naczelnej Rady Adwokackiej:

1. w skład Naczelnej Rady Adwokackiej wchodzą członkowie:
 a) powołani przez Prezydenta Rzeczypospolitej w liczbie dziewięciu zamiast dwunastu,
 b) wybrani przez walne zgromadzenia izb adwokackich po jednym w zamian trzech z każdej izby,
 c) przybrani w liczbie sześciu przez członków Rady, wymienionych pod lit. a) i b);

2. liczbę członków poszczególnych okręgowych rad adwokackich i sądów dyscyplinarnych oznacza Wydział Wykonawczy Naczelnej Rady Adwokackiej.

Art. 5.

1. Pierwsze po wejściu w życie rozporządzenia niniejszego organa samorządu adwokackiego będą utworzone według przepisów ust. 2 — 8.

2. Minister Sprawiedliwości powoła dziewięciu członków Naczelnej Rady Adwokackiej—spośród adwokatów, którzy kiedykolwiek byli członkami Naczelnej Rady Adwokackiej lub prezydiów okręgowych rad adwokackich, albo sądów dyscyplinarnych i zleci jednemu z nich tymczasowe przewodnictwo do czasu pełnego ukonstytuowania się Naczelnej Rady Adwokackiej.

3. Naczelna Rada Adwokacka w składzie powołanych dziewięciu członków, aż do pełnego ukonstytuowania się, spełnia wszystkie funkcje

swoje i Wydziału Wykonawczego, a ponadto niezwłocznie powoła tymczasowych przedstawicieli izb w Naczelnej Radzie Adwokackiej i ich zastępców, po jednym od każdej izby, spośród adwokatów wpisanych na listę danej izby w dniu 1 września 1939 r.; przedstawiciele ci wchodzą do Naczelnej Rady Adwokackiej zamiast wybranych przez walne zgromadzenie izb, a zastępcy przedstawicieli zastępują ich w razie ich nieobecności na posiedzeniu Rady.

4. Przed upływem dwóch miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego Naczelna Rada Adwokacka w składzie członków, powołanych przez Ministra Sprawiedliwości, oraz przedstawicieli izb, powołanych przez Radę, przybierze sześciu członków i dokona czynności, oznaczonych w art. 37 prawa o ustroju adwokatury.

5. Naczelna Rada Adwokacka w składzie dziewięciu członków mianowanych przez Ministra Sprawiedliwości powoła przede wszystkim dla każdej izby tymczasowego dziekana oraz dwóch zastępców jego spośród adwokatów wpisanych na listę danej izby w dniu 1 września 1939 r.

6. Tymczasowy dziekan korzysta z wszelkich uprawnień dziekana, a nadto spełnia do czasu ukonstytuowania się okręgowej rady adwokackiej wszelkie funkcje Rady.

7. Naczelna Rada Adwokacka w pełnym składzie w miarę możności przed upływem roku od wejścia w życie rozporządzenia niniejszego powoła pierwsze składy okręgowych rad adwokackich i sądów dyscyplinarnych.

8. Okręgowa rada adwokacka powołana przez Naczelną Radę Adwokacką dokona czynności, oznaczonych w art. 23 prawa o ustroju adwokatury, a ponadto wybierze przedstawiciela izby do Naczelnej Rady Adwokackiej oraz jego zastępcę; z chwilą dokonania tych czynności wygasają mandaty tymczasowego dziekana, jego zastępców oraz przedstawiciela izby i jego zastępcy, powołanych przez Radę Naczelną.

Art. 6.

1. Jedna trzecia część członków Naczelnej Rady Adwokackiej, wymienionych w art. 5 ust. 4 oraz okręgowych rad adwokackich i sądów dyscyplinarnych, wymienionych w art. 5 ust. 7, ustąpi w drodze losowania w dniu 1 grudnia 1945 r., druga trzecia część — w dniu 1 grudnia 1946 r., wreszcie ostatnia trzecia część — w dniu 1 grudnia 1947 r. Członkowie Naczelnej Rady Adwokackiej mianowani przez Ministra Sprawiedliwości, ustąpią w dniu 1 grudnia 1945 r., a na ich miejsce wstąpi dziewięciu członków, powołanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej.

2. Do odnowienia składu rad okręgowych i sądów dyscyplinarnych w dniu 1 grudnia 1945 r. oraz w następnym sześcioleciu będą miały zastosowanie przepisy art. 162 ust. 4 i 163 prawa o ustroju adwokatury z tym, że wskazane w nich daty ulegają odpowiedniemu przesunięciu.

Art. 7.

Do członków organów samorządu adwokackiego, powołanych i przybranych na podstawie rozporządzenia niniejszego, nie stosuje się przepisu art. 6 ust. 2 prawa o ustroju adwokatury.

Art. 8.

Rzecznicy dyscyplinarni Naczelnej Rady Adwokackiej oraz okręgowych rad adwokackich mogą być powołani przez właściwą radę w liczbie przez nią ustalonej również spoza jej składu spośród adwokatów posiadających kwalifikacje określone w art. 18 ust. 1 lit. a) i b) prawa o ustroju adwokatury, a niesprawujących mandatu do organu ustawowego samorządu adwokackiego. Kadencja rzecznika trwa jeden rok; rzecznik ustępujący może być powołany ponownie.

Art. 9.

Orzeczenia władz okupacyjnych w sprawach dyscyplinarnych tracą moc. Orzeczenia dyscyplinarne sądów dyscyplinarnych, wydane po dniu 1 września 1939 r., tudzież orzeczenia tych sądów, których termin zaskarżenia w dacie tej nie upłynął, mogą być zaskarżone w terminie 6 miesięcy od dnia uchylenia stanu wojennego na całym obszarze Państwa.

Art. 10.

Okręgowa rada adwokacka może w drodze wyjątku i z ważnych przyczyn:

1. aplikantowi adwokackiemu, wpisanemu na listę przed dniem 1 września 1939 r., skrócić aplikację o okres czasu nie dłuższy od 1 roku, jeśli conajmniej w takim okresie nie mógł on wykonywać czynności aplikanta z powodu wypadków wojennych;
2. zwolnić od egzaminu sądowego osoby, wpisane na listę aplikantów adwokackich podczas okupacji, jeżeli odbyły conajmniej dwuletnią faktyczną aplikację sądową.

Art. 11.

Od egzaminu adwokackiego wolny jest aplikant, który po ukończeniu przepisanego terminu aplikacji w czasie okupacji złożył z wynikiem dodatnim egzamin przed komisją egzaminacyjną, utworzoną przez polską radę adwokacką, działającą choćby niejawnie, lub przed inną komisją egzaminacyjną, utworzoną w t. z. dystrykcie warszawskim, krakowskim, lubelskim lub radomskim, jeżeli egzamin odbył się w języku polskim.

Art. 12.

1. Adwokaci narodowości niemieckiej z mocy rozporządzenia niniejszego przestają być adwokatami.

2. Adwokaci innych narodowości, zarówno wpisani na listę przed dniem 1 września 1939 r. jak i podczas okupacji, podlegają spraw-

dzeniu według zasad i w trybie, które zostaną ustalone odrębnymi przepisami.

3. Do czasu wpisu na listę adwokatów sprawdzonych, adwokatowi nie wolno wykonywać zawodu adwokata, dopóki nie otrzyma na to zezwolenia dziekana.

Art. 13.

1. Zezwoleń na wykonywanie zawodu udziela dziekan, mając na względzie potrzeby ludności i wymiaru sprawiedliwości, według swobodnego uznania, adwokatom, którzy odpowiadają wymaganiom prawa o ustroju adwokatury i co do których nie zachodzą podejrzenia, że swoim zachowaniem się lub działalnością zwłaszcza w okresie okupacji uchybili obowiązkom obywatela polskiego lub godności stanu adwokackiego, ani też, że ze względu na swoją karalność dyscyplinarną powinni być skreśleni z listy w trybie sprawdzenia, a którzy byli wpisani na listę adwokatów w dniu 1 września 1939 r. lub na terenie, oznaczonym przez okupanta nazwą Generalnej Gubernii, wykonywali zawód adwokacki w chwili ustania okupacji.

2. Adwokaci, którzy nie składali dotychczas ślubowania wobec dziekana powinni przed uzyskaniem zezwolenia na wykonywanie zawodu złożyć takie ślubowanie.

Art. 14.

1. Zezwolenie może być w każdym czasie cofnięte według swobodnego uznania dziekana

2. Odmowa i cofnięcie zezwolenia nie wymaga uzasadnienia; od decyzji w tych przedmiotach niema środka odwoławczego.

Art. 15.

Adwokaci, powołani lub przybrani do organów samorządu adwokackiego, nie potrzebują zezwolenia na wykonywanie zawodu.

Art. 16.

Adwokat może ubiegać się o zezwolenie na wykonywanie zawodu u dziekana tej izby, w której okręgu zawód wykonywał w dniu 1 września 1939 r., albo w której okręgu ostatnio wykonywał zawód po dniu 1 września 1939 r. Tymczasowe dopuszczenie do wykonywania zawodu może nastąpić także na obszarze innej izby, lecz dopiero po uzyskaniu uprzednio opinii dziekana tej izby, w której adwokat ostatnio wykonywał zawód.

Art. 17.

1. Przepisy art. 12 i 13 stosuje się odpowiednio do aplikantów adwokackich: zezwolenie na zastępowanie patrona w sądach i urzędach może być udzielone tylko aplikantowi, którego patron uzyskał zezwolenie na wykonywanie zawodu adwokackiego.

2. Rada adwokacka oceni według swojego uznania, czy i w jakim zakresie aplikacja odbyta przez aplikanta adwokackiego w okresie okupacji u adwokata, któremu odmówiono zezwolenia na wykonywanie zawodu w myśl art. 13, zalicza się do okresu aplikacji adwokackiej.

Art. 18.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 19.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie na obszarze Rzeczypospolitej, uwolnionym od okupacji — z dniem ogłoszenia, na pozostałym obszarze — w miarę uwalniania go od okupacji. Za dzień uwolnienia obszaru województwa od okupacji uważa się dzień, w którym wojewoda ogłosił w dzienniku wojewódzkim o podjęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj - Wicepremier: *Klonowski*

Ministrowie dla spraw Kraju: *Walkowicz*
Traugutt
Opolski

15

ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o tymczasowym ustroju władz administracyjnych na obszarze miasta stołecznego Warszawy.

Na podstawie art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r. o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

Rozdział I.

Przepisy wstępne.

Art. 1.

1. Uchyla się przepisy władz okupacyjnych, dotyczące ustroju władz administracyjnych na obszarze miasta stołecznego Warszawy.

2. Przywraca się w tym przedmiocie moc polskim przepisom prawnym, które do czasu unormowania ustroju wymienionych władz w zwykłej drodze ustawodawczej, obowiązywać będą ze zmianami, wynikającymi z rozporządzenia niniejszego.

Art. 2.

Mandaty Prezydenta Miasta, wiceprezydentów, ławników, radnych miejskich i ich zastępców, członków utworzonych przez radę miejską komisji i podkomisji, członków komisji rewi-

zyjnej i ich zastępców i radnych rad dzielnicowych, uzyskane przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego, uznaje się za wygasłe.

Rozdział II.

Tymczasowe organa m. st. Warszawy.

Art. 3.

Do czasu unormowania w drodze ustawodawczej ustroju władz samorządowych na obszarze m. st. Warszawy albo do czasu ukonstytuowania się organów m. st. Warszawy w sposób przewidziany w ustawie z dnia 16 sierpnia 1938 r. o samorządzie gminy m. st. Warszawy (Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 479) i ustawy z tej samej daty o wyborze radnych miejskich (Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 480) tworzy się Tymczasowy Zarząd Miejski m. st. Warszawy i Tymczasową Radę Miejską m. st. Warszawy.

Art. 4.

1. Tymczasowy Zarząd Miejski m. st. Warszawy składa się z Prezydenta i conajmniej 3 wiceprezydentów m. st. Warszawy.

2. Prezydenta m. st. Warszawy i wiceprezydentów mianuje i odwołuje na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych Prezes Rady Ministrów.

Art. 5.

W ciągu 14-tu dni od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego Minister Spraw Wewnętrznych powoła Tymczasową Radę Miejską w składzie 60 radnych spośród mieszkańców wszystkich dzielnic miasta tak, aby w miarę możności wszystkie dzielnice były reprezentowane w Radzie odpowiednio do ilości mieszkańców.

Tymczasowej Radzie Miejskiej przewodniczy Prezydent Miasta.

Art. 6.

1. Na wniosek Tymczasowej Rady Miejskiej Minister Spraw Wewnętrznych może powołać tymczasowe rady dzielnicowe.

2. W skład tymczasowej rady dzielnicowej wchodzą radni Tymczasowej Rady Miejskiej, zamieszkali w dzielnicy, oraz powołani przez Ministra Spraw Wewnętrznych inni mieszkańcy dzielnicy w liczbie nieprzewyższającej $1/3$ liczby radnych tej dzielnicy.

Art. 7.

1. Tymczasowa Rada Miejska, tymczasowe rady dzielnicowe, Tymczasowy Zarząd Miejski m. st. Warszawy mają prawa i obowiązki oraz pełnią funkcje Rady Miejskiej, rad dzielnicowych i Zarządu Miejskiego, określone w ustawie z dnia 16 sierpnia 1938 r. o samorządzie gminy m. st. Warszawy (Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 479).

2. Prezydent i wiceprezydenci m. st. Warszawy, mianowani na podstawie rozporządzenia niniejszego mają jako funkcjonariusze samorządowi określony w powołanej wyżej ustawie zakres działania, prawa i obowiązki Prezydenta i wiceprezydentów, wybranych i zatwierdzonych na podstawie art. 40 i 42 tej ustawy, o ile z przepisów rozporządzenia niniejszego nie wynika co innego.

Art. 8.

Tymczasowa Rada Miejska i Tymczasowy Zarząd Miejski mogą wyraźną uchwałą upoważnić Prezydenta Miasta do decydowania w sprawach, należących do ich właściwości.

2. W przypadkach niecierpiących zwłoki dla uniknięcia szkody, jakiej mógłby doznać interes publiczny albo ważny prywatny, Prezydent Miasta ma prawo i obowiązany jest wydać decyzję również w sprawach nieobjętych upoważnieniem, powinien jednak na najbliższym posiedzeniu Rady lub Zarządu podać do wiadomości swoją decyzję.

3. Uchwały Tymczasowej Rady Miejskiej przewidziane w art. 14 ust. 1 p. 4 i 17 oraz uchwały Tymczasowego Zarządu Miejskiego, przewidziane w art. 48 ust. 1 p. 4, 5 i 6 ustawy z dnia 16 sierpnia 1938 r. o samorządzie gminy m. st. Warszawy (Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 479) nie wymagają zatwierdzenia władzy nadzorczej.

4. Minister Spraw Wewnętrznych może podwyższyć sumę 100.000 zł. wymienioną w art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 16 sierpnia 1938 r. o samorządzie gminy m. st. Warszawy.

5. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami może na wniosek Prezydenta Miasta ustalić, które postanowienia w sprawach, objętych artykułem 78 ustawy z dnia 16 sierpnia 1938 r. o samorządzie gminy m. st. Warszawy, mogą być wprowadzone w życie bez potrzeby przedstawienia do zatwierdzenia właściwym Ministrom.

Art. 9.

Podział obszaru m. st. Warszawy na dzielnice istniejący w dniu 1 września 1939 r. pozostaje w mocy. Tymczasowa Rada Miejska może uchwalić zmianę powyższego podziału oraz zwiększyć liczbę dzielnic. Uchwała wymaga zatwierdzenia Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 10.

1. Za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych Prezydent Miasta mianuje dla każdej dzielnicy delegata dzielnicowego.

2. Prezydent Miasta w osobnym statucie ustali zakres działania oraz prawa i obowiązki delegata dzielnicowego w sprawach administracji samorządowej. Statut ten wymaga zatwierdzenia Ministra Spraw Wewnętrznych.

Rozdział III.

Władze administracji ogólnej.

Art. 11.

1. Zakres działania, obowiązki i uprawnienia Komisarza Rządu na m. st. Warszawę prze-

chodzą na Prezydenta m. st. Warszawy. Stałym Zastępcą Prezydenta w tym charakterze jest jeden z wiceprezydentów, którego wyznaczy Prezydent za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych.

2. Zakres działania, obowiązki i uprawnienia starostów grodzkich przechodzą na delegatów dzielnicowych. Delegata dzielnicowego w powyższym charakterze zastępuje urzędnik miejski, wyznaczony przez Prezydenta Miasta.

Art. 12.

1. Prezydent Miasta i delegaci dzielnicowi spełniają funkcje administracji rządowej przy pomocy urzędników miejskich.

2. Prezydent Miasta w osobnym statucie określi ustrój organów zarządu miejskiego, wykonywujących funkcje organów administracji ogólnej zamiast urzędów, podległych Komisarzowi Rządu na m. st. Warszawę i starostw grodzkich. Statut ten wymaga zatwierdzenia Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 13.

1. Sprawy bezpieczeństwa publicznego, należące do kompetencji Komisarza Rządu, będą powierzone przez Prezydenta Miasta jednemu z wiceprezydentów (art. 11), wyznaczonemu za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych; wymienionemu wiceprezydentowi podlegać będzie wydział bezpieczeństwa i porządku publicznego.

2. Na stanowiska kierownicze w służbie bezpieczeństwa publicznego Prezydent Miasta mianuje urzędników, na których mianowanie wyrazi zgodę Minister Spraw Wewnętrznych. Na żądanie Ministra Spraw Wewnętrznych Prezydent Miasta jest obowiązany zwolnić urzędnika służby bezpieczeństwa albo przenieść go do innego wydziału administracji.

Art. 14.

Postępowanie w sprawach administracji ogólnej będzie uregulowane statutem, wydanym przez Prezydenta Miasta i zatwierdzonym przez Ministra Spraw Wewnętrznych. Statut ten nie może odbiegać od podstawowych zasad rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym. Rozporządzenie to będzie stosowane do czasu wydania statutu.

Art. 15.

Prezydent Miasta podlega pod względem osobowym Ministrowi Spraw Wewnętrznych, pod względem zaś służbowym w sprawach administracji ogólnej w zależności od ich rodzaju Prezesowi Rady Ministrów i poszczególnym Ministrom.

Art. 16.

1. Funkcjonariusze Komsariatu Rządu na m. st. Warszawę i podległych Komisariatowi Rządu urzędów i starostw grodzkich, którzy pełnili w tych urzędach służbę w dniu 1 września 1939 r., o ile zostali powołani do objęcia stanowisk w odpowiednich urzędach miejskich i stanowiska te objęli, stają się funkcjonariuszami miejskimi.

2. Gmina m. st. Warszawy jest obowiązana przyznać im w zakresie uposażenia, praw emerytalnych i zaliczenia lat służby uprawnienia nie mniejsze, niż mieliby w służbie państwowej.

3. Oznaczony w ust. 1 funkcjonariusz państwowy, który odmówi objęcia stanowiska w odpowiednim urzędzie miejskim, uważany będzie za dobrowolnie zgłaszającego wystąpienie ze służby państwowej.

Art. 17.

1. Prezydent m. st. Warszawy wydawać będzie, zamiast Dziennika Obwieszczeń Zarządu Miejskiego, Dziennik Urzędowy m. st. Warszawy, do którego stosuje się art. 38 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr. 80, poz. 555).

2. W wymienionym dzienniku umieszczane będą również ogłoszenia z zakresu administracji miejskiej, umieszczane dotychczas w Dziennku Obwieszczeń Zarządu Miejskiego.

Rozdział IV.

Przepisy końcowe.

Art. 18.

W ciągu 6 tygodni od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego Minister Spraw Wewnętrznych zarządzi wybory do Rady Miejskiej.

Art. 19.

Z chwilą zatwierdzenia wyborów Prezydenta i wiceprezydentów Prezydent i wiceprezydenci mianowani na podstawie niniejszego rozporządzenia ustępują.

Art. 20.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego poleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 21.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem, w którym Delegat Rządu na m. st. Warszawę ogłosił w Dzienniku Urzędowym m. st. Warszawy o objęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj - Wicepremier: *Klonowski*

Ministrowie dla spraw Kraju: *Walkowicz*
Traugutt
Opolski

16

ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o radach zakładowych.

Na podstawie art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r. o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

Art. 1.

Rady zakładowe są wyrazem i narzędziem przystosowywania ustroju wewnętrznego zakładu pracy do potrzeb ustroju społeczno-gospodarczego. Jednoczą one obsadę (kierownika i załogę) zakładu, wzmacniają w niej zrozumienie jego zadań społeczno-gospodarczych i wolę wspólnego wysiłku w ich spełnianiu.

DZIAŁ I.

PRZEPISY OGÓLNE.

Art. 2.

1. Zakład pracy, zatrudniający powyżej 19 pracowników, posiada radę zakładową.

2. W zakładzie, zatrudniającym od 5 do 19 pracowników (mały zakład pracy), czynny jest mąż zaufania. Jego współpraca z kierownikiem zakładu ma służyć tym samym celom, co działalność rady.

3. Właściwy organ administracji pracy rozstrzyga, czy przedsiębiorstwo stanowi jeden, czy więcej zakładów pracy.

Art. 3.

Nadzór i opieka nad radą oraz nad współpracą kierownika zakładu z mężem zaufania należy do samorządu społeczno-gospodarczego.

Art. 4.

Rozporządzenia niniejszego nie stosuje się do gospodarstw rolnych, leśnych i ogrodniczych.

DZIAŁ II.

ZADANIA RADY ZAKŁADOWEJ I JEJ CZŁONKÓW.

Rozdział I.

Zadania rady.

Art. 5.

1. Rada normuje życie wewnętrzne zakładu, wpływa na kształtowanie się jego zgodnie z prawem i dobrymi obyczajami oraz omawia, ocenia i rozstrzyga sprawy zakładowe w zakresie poruczonym jej przez ustawę, zbiorowe prawo pracy (układ zbiorowy pracy, orzeczenia rozjemcze) lub zwyczaj.

2. Przy wykonywaniu swych zadań rada powinna kierować się dobrem powszechnym i dobrem zakładu pracy.

Art. 6.

1. Rada uchwala regulamin zakładowy.

2. Regulamin zakładowy jest wewnętrznym prawem zakładu pracy; jego postanowienia mają dla stosunków pracy moc bezwzględnie wiążącą. Nad jego zgodnością z prawem czuwają organa administracji pracy.

3. Regulamin zakładowy określa:

a) początek i koniec pracy codziennej oraz czas przerw w pracy w każdym dniu tygodnia dla wszystkich kategorii zatrudnionych przez zakład pracowników, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i młodocianych;

b) czas normalnego czyszczenia narzędzi, maszyn i urządzeń oraz porządkowania zakładów pracy, jeżeli prace te są wykonywane przez tych samych pracowników, co prace główne;

c) regulowanie zmian w zakładach o ruchu ciągłym;

d) wykaz dni świątecznych i innych dni wolnych od pracy;

e) czas i miejsce wypłaty wynagrodzenia;

f) czas i miejsce porozumiewania się pracowników z bezpośrednimi zwierzchnikami i z kierownikiem;

g) czas i miejsce dyżurów radnych zakładowych i przewodniczącego rady zakładowej oraz sposób zapoznawania się z aktami rady;

h) przepisy bezpieczeństwa pracy;

i) przepisy porządkowe, dotyczące toku pracy, w szczególności ustalające czas i miejsce wydawania materiałów i narzędzi pracy;

j) wykaz przekroczeń, zagrożonych karami pieniężnymi, z wymienieniem tych kar;

k) taksę za zniszczone lub zgubione przez robotników książeczki obrachunkowe;

l) w górniczych zakładach pracy — kolejność zjazdów i wyjazdów z kopalni.

Ponadto regulamin może zawierać wyciągi z przepisów prawa państwowego oraz z postanowień zbiorowego prawa pracy.

Art. 7.

1. Rada czuwa nad przestrzeganiem regulaminu zakładowego i nad zastosowaniem postanowień zbiorowego prawa pracy.

2. Rada rozważa sprawy wydajności i sprawności pracy, a w szczególności sprawy:

a) zasad ustalania norm wydajności i premiowania;

b) powiększania lub zmniejszania ciężaru stałej pracy, przydzielonej pracownikowi bez zmiany wynagrodzenia przy organizacyjnych lub technicznych zmianach w zakładzie.

Art. 8.

1. Rada omawia nieprzyjęte przez kierownika projekty list urlopowych.

2. Omówienie ma na celu doprowadzenie do uzgodnienia potrzeb zakładu z osobistymi potrzebami pracowników (wiek, zdrowie, stan rodzinny i t. p.).

Art. 9.

1. W razie wypowiedzenia stosunku pracy pracownikowi, dla którego zakład jest co najmniej od 2 lat głównym miejscem pracy, rada rozważa na żądanie pracownika, zgłoszone najdalej w ciągu 3 dni od wypowiedzenia, jego rzeczowość i słuszność. W tym przypadku, wyjąwszy rozwiązanie z ważnych powodów lub z powodu siły wyższej, rozwiązanie stosunku pracy nastąpi nie wcześniej, niż nazajutrz po omówieniu sprawy wypowiedzenia na radzie.

2. Jeżeli maleje możność zatrudnienia, kierownik niezwłocznie wnosi na radę sprawę takiego rozłożenia pracy, aby jak najmniej pracowników ją utraciło.

3. Jeżeli zwiększa się możność zatrudnienia, kierownik zawiadamia radnego odpowiedniego działu. Radny może mu w ciągu 2 dni zgłosić wniosek o zatrudnienie dawnego pracownika.

Art. 10.

1. Rada rozważa sprawy:

a) stosowania i doskonalania urządzeń, metod i sposobów z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy,

b) właściwego szkolenia uczniów oraz opieki nad życiem zawodowym, szczególniej młodocianych,

c) polepszenia warunków pobytu pracowników w zakładzie i wykonywania pracy (odzież robocza, odzież ochronna, estetyka pracy i t. p.).

2. Podstawą obrad w tych sprawach, prócz wniosków członków rady, mogą być wnioski pracowników.

Art. 11.

1. Rada ocenia działalność przyzakładowych i pozazakładowych urządzeń, prowadzonych przez zakład dla dobra jego załogi (domy fabryczne, szpitale, szkoły, czytelnie, dziecińce, żłobki, organizacje wczasów okresowych i dnia powszedniego) oraz omawia sposoby rozwijania, doskonalenia i tworzenia tych urządzeń.

2. W stosunku do służących załodze urządzeń i instytucji samopomocowych, rada prócz uprawnień wymienionych w ust. 1 ma prawo nadzoru i kontroli oraz prawo zawieszania władz w urzędowaniu i wyznaczania tymczasowego kierownictwa. W tym przypadku rada zawiadomi niezwłocznie o powziętej uchwale członków zrzeszenia lub instytucji, celem rozstrzygnięcia przez nich sprawy dalszej działalności i składu władz.

Art. 12.

1. Rada podejmuje próby pojednania w zgłoszonych jej sporach indywidualnych ze stosunku pracy, nauki zawodu lub ze wspólnej pracy. Sąd może zawiesić postępowanie w takich sporach do czasu złożenia dowodu bezskuteczności tej próby.

2. Rada omawia wnioski, zażalenia i życzenia załogi, dotyczące usuwania bolączek, niedomagań, uchybień i zadrażnień w życiu zakładowym.

3. Sprawy te będą rozpatrzone nawet gdyby porządek obrad ich nie przewidywał.

Art. 13.

1. Nie należą do właściwości rady sprawy kierowania i zarządzania zakładem pracy, chyba że kierownik podda je pod obrady.

2. Jednakże kierownik przynajmniej raz w roku zapozna radę z przebiegiem i wynikami działalności zakładu, szczególnie uwzględniając sprawę wykonania zadań postawionych zakładowi w planie gospodarczym przez władze państwowe lub przez samorząd społeczno-gospodarczy.

Art. 14.

1. Układ zbiorowy pracy lub jednomyślna uchwała rady mogą rozszerzyć jej zadania w zakresie kształtowania wewnętrznego życia zakładu (art. 7—12).

2. Układ zbiorowy pracy może upoważnić radę do omawiania spraw z zakresu art. 13 ust. 1, jednakże bez prawa wydawania zaleceń.

Art. 15.

1. Radny w swym dziale czuwa nad stosowaniem zasad i przepisów bezpieczeństwa pracy oraz nad stanem urządzeń zdrowotnych i kulturalnych.

2. Powinien udzielać organom administracji pracy, izb pracy i pracowniczych związków zawodowych, na ich żądanie, informacji o przestrzeganiu w zakładzie przepisów ustawowego i postanowień zbiorowego prawa pracy.

3. Przedstawia kierownikowi projekty list urlopowych.

4. Podejmuje próby pojednania w zgłoszonych mu sporach indywidualnych, wynikających ze wspólnej pracy.

5. Przyjmuje i przekazuje radzie uwagi, wnioski i zażalenia pracowników.

6. Radny w stosunku do pracowników swego działu jest upoważniony do sprawdzania zapisów w księgach, ilekroć opiera się na nich obliczenie ich wynagrodzenia. W szczególności odnosi się to do przypadku przewidzianego w art. 452 Kod. Zob.

7. Zadania, wynikające zarówno z ustępów poprzedzających, jak z art. 7—14 prawa niniejszego, radni wykonywają w imieniu i pod kontrolą rady.

8. Mąż zaufania ma zadania odpowiadające zadaniom zarówno poszczególnych radnych

(ust. 1—6 artykułu niniejszego), jak ogółu radnych (art. 7—14).

Art. 16.

1. Rada, ani jej przedstawiciele nie mogą występować na zewnątrz zakładu pracy, chyba że niniejsze rozporządzenie stanowi inaczej.

2. Radni mogą jednak komunikować się bezpośrednio z ibą pracy i z organami administracji pracy.

Rozdział II.

Uchwały i zalecenia.

Art. 17.

1. Większy zakład pracy nie może być bez regulaminu. O potrzebie regulaminu w małym zakładzie rozstrzygają organa administracji pracy.

2. Każdy członek rady może przedstawić jej projekt regulaminu lub jego części. Na kierowniku ciąży obowiązek przedstawienia pierwszego projektu regulaminu i projektów, mających dostosowywać regulamin do zmian prawa

3. Regulamin uchwala rada bezwzględną większością głosów. Przy ich równości rozstrzyga przewodniczący.

4. Tak powzięta uchwała jest prawomocna, chyba że kierownik zgłosi sprzeciw do protokółu zebrania i w ciągu następnych 3 dni odwoła się do samorządu społeczno-gospodarczego.

5. Przed upływem 3 dni od uprawomocnienia się uchwały lub od zapadnięcia orzeczenia samorządu społeczno-gospodarczego kierownik ogłosi regulamin; wchodzi on w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 18.

1. Uchwała rady ma charakter wiążący:

a) w sprawie regulaminu zakładowego,

b) w sprawie zawieszenia władz, urządzeń lub instytucji samopomocowych (art. 11 ust. 2),

c) w sprawach, w których przewiduje to zbiorowy układ pracy (ust. 4),

d) we wszystkich innych sprawach, gdy zapadnie jednomyślnie.

2. Do uchwał wiążących, zapadających niejednomyślnie, stosuje się odpowiednio przepisy art. 17 ust. 3 i 4, z tym, że w przypadku uchwały przewidzianej w ust. 1 lit. b) niniejszego artykułu prawo wniesienia sprzeciwu przysługuje osobom, kierującym urządzeniami lub instytucjami samopomocowymi.

3. Uchwała rady zapadająca niejednomyślnie, o ile nie dotyczy spraw, wymienionych w ust. 1 lit. a)—c) niniejszego artykułu, ma charakter zalecenia.

4. Zbiorowy układ pracy może nadać uchwałom, wskazanym w ust. 3, a dotyczącym spraw, wymienionych w art. 7—12, charakter wiążący.

5. W razie trzykrotnego wydania przez radę zalecenia w sprawie, dotyczącej tego samego przedmiotu w tych samych okolicznościach, każdy członek rady może, przewodniczący zaś jest obowiązany przedstawić sprawę samorządowi społeczno-gospodarczemu. Do czasu rozpatrzenia sprawy przez ten samorząd nie można wnosić jej znowu na radę.

DZIAŁ III.

ORGANIZACJA RADY ZAKŁADOWEJ.

Rozdział I.

Skład rady.

Art. 19.

Rada składa się z kierownika zakładu pracy i z wybranych przez załogę radnych zakładowych.

Art. 20.

1. Kierownik wchodzi do rady osobiście.

2. Kierownikiem jest, kto prowadzi zakład pracy i zarządza nim.

3. Za kierownika uważa się właściciela zakładu pracy. Właściciel może jednak wyznaczyć kierownika; musi to uczynić, gdy sam nie może kierować zakładem. Wyznaczony kierownik ma pełnię praw i obowiązków właściciela zakładu w zakresie przewidzianym w prawie niniejszym.

4. Obowiązków i uprawnień kierownika właściciel zakładu nie może ograniczać, ani dzielić między kilka osób. Śmierć lub zmiana właściciela, ani też utrata przezeń zdolności do działań prawnych nie pociąga za sobą wygaśnięcia uprawnień i obowiązków kierownika zakładu.

5. Nie może być kierownikiem osoba pozbawiona praw publicznych, obywatelskich praw honorowych lub prawa uczestniczenia w organizacjach zawodowych.

Art. 21.

1. Każdy dział zakładu pracy wybiera przynajmniej jednego radnego i jednego zastępcę.

2. Podziału na działy dokonywa właściwy organ administracji pracy, biorąc pod uwagę organizację zakładu i skład załogi, tak, aby nie przekroczyć granic, w jakich ma być zawarta liczba radnych. Granice te wynoszą przy załodze:

20	do	49	pracowników	— od	2	do	3	radnych i tyluż zastępców
50	„	99	„	— „	2	„	4	„ „ „ „
100	„	199	„	— „	3	„	6	„ „ „ „
200	„	399	„	— „	4	„	8	„ „ „ „

400 do 699	pracowników	— od 5	do 9	radnych i tyluż zastępców
700 „ 999	„	— „ 6	„ 10	„ „ „ „
1000 „ 1299	„	— „ 7	„ 11	„ „ „ „
1300 „ 1599	„	— „ 8	„ 12	„ „ „ „
1600 „ 1899	„	— „ 9	„ 14	„ „ „ „
1900 „ 2199	„	— „ 10	„ 15	„ „ „ „
2200 „ 2499	„	— „ 11	„ 16	„ „ „ „
2500 „ 2999	„	— „ 11	„ 17	„ „ „ „
3000 „ 3500	„	— „ 12	„ 18	„ „ „ „

3. W zakładach, zatrudniających ponad 3.500 pracowników liczbę radnych określa, na wniosek interesowanych, samorząd społeczno-gospodarczy.

Art. 22.

1. Przy dokonywaniu podziału na działy należy kierować się nie tyle liczebnością ich załogi, ile tym, by w miarę możności każda grupa pracowników, związana miejscem wykonywania pracy lub jej rodzajem, miała swego radnego. Obok podziału na działy można stosować podział na kategorie pracowników. Przepisy, dotyczące działów stosuje się odpowiednio do kategorii pracowników.

2. Jeżeli załoga porozumie się co do podziału stanowisk radnych między działy lub kategorie pracowników, właściwy organ administracji pracy ograniczy się do sprawdzenia zgodności takiego ustalenia z prawem.

Art. 23.

1. Za podstawę określenia liczby radnych przyjmuje się przeciętną liczebność załogi z ostatnich trzech miesięcy działania zakładu przed rozpoczęciem postępowania wyborczego.

2. Do załogi zalicza się chałupników pracujących wyłącznie lub głównie dla danego zakładu.

Rozdział II.

Wybory radnych.

Art. 24.

1. Wybory radnych równe, tajne, bezpośrednie, na nazwiska, systemem eliminacji, przeprowadza się co 2 lata. Jeżeli jednak rada liczy ponad 6 radnych, co roku wybiera się połowę składu rady. Los rozstrzyga, którzy radni ustępują w rok po pierwszych wyborach.

2. Wybory uzupełniające przeprowadza się:

a) gdy ubył radny i zastępca z tego samego działu, lub

b) gdy powstał nowy dział,

a można je przeprowadzić, gdy znaczne i trwałe zwiększenie liczebności załogi uzasadnia potrzebę zmiany podziału na działy. Mandaty, pochodzące z wyborów uzupełniających, wygasają z końcem kadencji rady.

3. Rozpoczęcie postępowania wyborczego przy pierwszych wyborach radnych nastąpi w ciągu 14 dni od uruchomienia zakładu lub od stwierdzenia, że należy w nim powołać radę.

4. Za terminowe rozpoczęcie postępowania wyborczego odpowiada kierownik zakładu.

Art. 25.

1. Wybory przeprowadza komisja wyborcza w składzie przewodniczącego i 2 członków. Powołują ją ustępujący radni spośród pracowników, mających prawo wybieralności i nie kandydujących do rady. Jeżeli takie powołanie jest niemożliwe lub nie dojdzie do skutku, komisję powoła izba pracy na wniosek kierownika zakładu.

2. Każdy pracownik, mający prawo wybierania, może zgłaszać kandydatów.

3. Nadzór nad prawidłowością wyborów sprawuje sąd pracy, a gdzie nie ma sądu pracy — sędzia grodzki, wyznaczony przez kierownika sądu.

4. Kierownik zakładu lub jego zastępca oraz przedstawiciele — po jednym z każdego — pracowniczych związków zawodowych, obejmujących gałąź pracy, do której zakład należy, mogą być obecni przy czynnościach komisji wyborczej; służy im na równi z pracownikami prawo sprzeciwu i zażalenia do sędziego sprawującego nadzór nad prawidłowością wyborów.

Art. 26.

1. Prawo wybierania ma pracownik zakładu, który:

a) ukończył 18 lat,

b) nie został pozbawiony publicznych obywatelskich praw honorowych, ani prawa uczestniczenia w organizacjach zawodowych,

c) w dniu rozpoczęcia postępowania wyborczego był zatrudniony w zakładzie.

2. Prawo wybieralności ma pracownik, któremu służy prawo wybierania i który nadto:

a) ukończył 24 lata,

b) jest czynny w swym zawodzie lub zawodzie pokrewnym od 2 lat,

c) jest zatrudniony w zakładzie od 6 miesięcy lub od jego otwarcia.

3. Nie może kandydować, kto był radnym w czasie dwóch bezpośrednio poprzedzających kadencji.

4. Kto zgodził się na postawienie swej kandydatury do rady, ma obowiązek przyjęcia wyborów i może zrzec się mandatu tylko w razie ukończenia 60 lat.

5. Zbiorowy układ pracy może pozbawiać niezrzeszonych prawa wybieralności. Przez ta-

kie postanowienie nie traci mandatu radny wcześniej wybrany.

6. Uczniowie, terminatorzy, praktykanci i wolontariusze nie mają praw wyborczych.

7. Kierownik nie ma praw wyborczych.

Art. 27.

1. Nie może być radnym, kto:

a) jest krewnym lub powinowatym właściciela zakładu pracy lub jego kierownika, do 4 stopnia włącznie,

b) prowadzi handel napojami alkoholowymi albo jest małżonkiem, żyjącym we wspólnocie domowej, lub krewnym w linii prostej prowadzącego taki handel.

2. Nie może być radnym (przez czas, określony w orzeczeniu) ten, kogo za naruszenie obowiązków pozbawiono tego stanowiska w jakimkolwiek zakładzie pracy.

Rozdział III.

Przyrzeczenie członków.

Art. 28.

Członkowie rady składają na piśmie na pierwszym posiedzeniu, w którym mają wziąć udział, przyrzeczenie:

„Przyrzekam obowiązki członka rady zakładowej spełniać z najlepszą wolą i starannością".

Rozdział IV.

Przewodniczący.

Art. 29.

1. Rada wybiera spośród swych członków przewodniczącego, a przy co najmniej 5 członkach — również jego zastępcę.

2. Jeżeli przewodniczącym był kierownik, przy jego zmianie mandat nie przechodzi na następcę.

Art. 30.

1. Zebranie rady celem wyboru przewodniczącego zwołuje kierownik w ciągu 7 dni od uprawomocnienia się wyborów wymienionych w art. 24 ust. 1 lub od opróżnienia stanowiska przewodniczącego.

2. Przy wyborze przewodniczącego i jego zastępcy, kandydat musi uzyskać bezwzględną większość głosów czynnych członków rady w głosowaniu tajnym, systemem eliminacji.

3. Gdy rada ma mniej niż 5 członków, kierownik może zostać przewodniczącym tylko głosami wszystkich radnych.

Rozdział V.

Zebrania.

Art. 31.

1. Przewodniczący zwołuje radę w miarę potrzeby, przynajmniej raz w miesiącu.

2. Zwoła ją na wniosek większości radnych niezwłocznie, a na wniosek kierownika zakładu, lub samorządu społeczno-gospodarczego najpóźniej w ciągu 3 dni.

3. Terminy zebrań uzgadnia się z kierownikiem.

Art. 32.

1. Zebrania rady powinny odbywać się w zasadzie poza godzinami pracy; nie mogą odbywać się w godzinach nocnych, ani w dni świąteczne.

2. W dniu zebrania radni pracują o 2 godziny krócej. Radni obecni na zebraniu rady otrzymują zwrot utraconego zarobku za ten czas, a jeżeli zebranie odbywa się w godzinach pracy i trwa 2 godziny — za cały czas zebrania.

Art. 33.

1. Do ważności zebrania potrzeba obecności kierownika i wszystkich radnych lub ich zastępców, a gdy liczba radnych w radzie przekracza 6 — przynajmniej sześciu.

2. Kierownik w razie bezwzględnej niemożności przybycia na zebranie (choroba, urlop doraźny i t. p.) może wyznaczyć zastępcę.

3. Jeżeli kierownik swą nieobecnością uniemożliwi odbycie miesięcznego zebrania rady lub wyczerpania porządku obrad, każdy z radnych może zawiadomić o tym izbę pracy i wnieść wzmiankę o takim zawiadomieniu do księgi protokułów rady.

Art. 34.

1. Zebrania rady są niejawne. Mogą na nich jednak być obecni przedstawiciele administracji pracy, oraz samorządu społeczno-gospodarczego, izby pracy i izby przemysłowo-handlowej.

2. W czasie dyskusji nad sprawami urządzeń i instytucji, wymienionych w art. 11, osoby, kierujące nimi, mogą być obecne z głosem doradczym.

3. Rada może zaprosić jednomyślnie na swe zebranie biegłych.

4. Obecni na zebraniu zachowają w tajemnicy przebieg dyskusji, chyba że zwolni ich od tajemnicy sąd lub samorząd społeczno-gospodarczy.

5. Kierownik ma prawo przemawiać poza kolejnością mówców.

Art. 35.

1. W każdej rozważanej sprawie rada ustali stan rzeczy, przeprowadzi obrady i — jeżeli nie da się osiągnąć jednomyślności — określi swe stanowisko przez głosowanie.

Każdy członek ma jeden głos.

2. Protokół zebrania utrwali w każdej sprawie stan rzeczy, zgłoszone wnioski członków rady, z ich uzasadnieniami, treść uchwał wiążących lub zaleceń i w razie głosowania — imienny rozkład głosów na poszczególne stanowiska.

Art. 36.

1. Zakład dostarczy radzie na swój koszt pomieszczenia i środków technicznych oraz udzieli pomocy biurowej, potrzebnej do wykonywania zadań rady.

2. Rada prowadzi swoje odrębne akta.

3. Radni mają prawo porozumiewania się z kierownikiem również poza zebraniami rady w sprawach, należących do właściwości rady lub poszczególnych jej członków. Do porozumiewania się w sprawach mniejszej wagi kierownik zakładu może wyznaczyć stałego zastępcę.

4. Radni mają też prawo zwoływać w porozumieniu z kierownikiem częściowe lub ogólne zebrania załogi celem omawiania z nią spraw.

DZIAŁ IV.

PRZEPISY SZCZEGÓLNE O MĘŻACH ZAUFANIA.

Art. 37.

1. Wybory męża zaufania przeprowadza najstarszy wiekiem pracownik, mający prawo wybieralności, lecz nie kandydujący. Stosuje się przy tym odpowiednio przepisy Działu III, rozdział II, z wyjątkiem art. 26 ust. 3 i art. 27 ust. 1 lit. a).

2. Kierownik przynajmniej raz w miesiącu odbędzie naradę z mężem zaufania. Wspólne ich ustalenia będą zamieszczane w książce zapisów i przez nich podpisywane. Stosuje się przy tym odpowiednio artykuły 32, 34 i 36.

3. Mąż zaufania może zwrócić się do izby pracy o uzgodnienie z kierownikiem spraw między nimi nie uzgodnionych.

DZIAŁ V.

SZCZEGÓLNE UPRAWNIENIA RADNYCH (MĘŻÓW ZAUFANIA), ICH ZASTĘPCÓW I CZŁONKÓW KOMISJI WYBORCZYCH.

Art. 38.

1. Radni (mężowie zaufania) i członkowie komisji wyborczych pełnią swoje obowiązki honorowo i poza godzinami pracy.

2. W razie konieczności wykonywania obowiązków w godzinach pracy, należy im się zwrot utraconego zarobku pod warunkiem, że zgłoszą swe roszczenia najpóźniej na 3 dni przed wypłatą wynagrodzenia za dany okres.

Art. 39.

1. Przeniesienie radnego lub jego zastępcy do innego działu zakładu wymaga jego zgody, wyrażonej na zebraniu rady.

2. Rozwiązanie stosunku pracy z radnym (mężem zaufania) lub jego zastępcą, z kandydatem na radnego (męża zaufania) oraz z członkiem komisji wyborczej w okresie wykonywania przezeń obowiązków lub kandydowania jest nieważne. Nie dotyczy to przypadku rozwiązania stosunku pracy z winy tych osób. Jeżeli jednak kierownik nie zawiadomi o niej rady lub, gdy chodzi o mały zakład, izby pracy w ciągu 7 dni od dowiedzenia się o winie, rozwiązanie stosunku jest bezskuteczne do dnia zawiodomienia.

3. Sąd pracy może zezwolić na rozwiązanie stosunku pracy, jeżeli po wyborze wyjdą na jaw okoliczności nieznane uprzednio kierownikowi zakładu, które sprawiają, iż nie można zgodnie z wymaganiem dobrej wiary żądać od właściciela zakładu pracy, by pozostawał w stosunku pracy z drugą stroną. Sąd określi termin i warunki wypowiedzenia.

Art. 40.

1. Stosunek pracy z radnym (mężem zaufania) lub jego zastępcą może ulec rozwiązaniu za wypowiedzeniem, gdy stan zatrudnienia w dziale, w którym był zatrudniony, zmniejszy się do $\frac{1}{5}$.

2. Radnemu (mężowi zaufania) lub jego zastępcy służy prawo do ponownego zatrudnienia, gdy stan zatrudnienia w jego dziale zwiększy się do $\frac{2}{5}$.

3. Prawo to gaśnie, jeżeli radny (mąż zaufania) lub jego zastępca, zawiadomiony przez kierownika, nie stawi się do pracy w ciągu 7 dni. Czas ten przedłuża się o najkrótszy okres wypowiedzenia gdzie indziej nawiązanego stosunku pracy i o okresy ochronne (choroba, ćwiczenia wojskowe i t. p.) pod warunkiem zawiadomienia kierownika w ciągu owych 7 dni o gotowości powrotu.

4. W przypadkach, oznaczonych w ust. 1 i 2 mandat radnego (męża zaufania) lub jego zastępcy nie wygasa.

Art. 41.

1. Z kandydatem na radnego można rozwiązać stosunek pracy za wypowiedzeniem tak, jak z radnym (art. 40 ust. 1).

2. Kandydatura jego nie upada i jeżeli zostanie wybrany, służą mu uprawnienia radnego (męża zaufania) lub jego zastępcy do ponownego zatrudnienia.

3. Z członkiem komisji wyborczej nie można rozwiązać stosunku pracy przez wypowiedzenie, póki nie odbędą się wybory, chyba że zostaną odroczone z powodu unieruchomienia znacznej części zakładu.

DZIAŁ VI.

ROZSZERZENIE ZADAŃ RADY W NIEKTÓRYCH ZAKŁADACH PRACY.

Art. 42.

1. W przedsiębiorstwach, bankach i instytucjach finansowych, należących do państwa lub do związków samorządowych, rada zakładowa wyznacza przedstawiciela, który ma prawo brać

stałe udział w organach kontrolnych z głosem doradczym — w formie, oznaczonej rozporządzeniem Rady Ministrów.

2. Jeżeli przedsiębiorstwo, bank lub instytucja finansowa posiada kilka zakładów pracy, do ich wspólnego zarządu wchodzi przedstawiciel naczelny. Przedstawicielem naczelnym zostaje corocznie kolejno przedstawiciel z innego zakładu.

Art. 43.

1. W przedsiębiorstwie, należącym do spółki akcyjnej lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o kapitale zakładowym co najmniej 250.000 zł., radzie służy prawo udziału w wykonywaniu społecznej kontroli spółki.

2. W tym celu rada zakładowa ustanowi w trybie art. 17 ust. 3, 4 i 5 spośród radnych przedstawiciela.

3. Zadania swe wykonywa on:

a) przez udział w walnym zgromadzeniu akcjonariuszy (zebraniu wspólników) z głosem doradczym, który będzie protokółowany,

b) przez wykonywanie uprawnień akcjonariusza (udziałowca) z tytułu udziału w walnym zgromadzeniu (zebraniu wspólników), z wyjątkiem głosu stanowczego,

c) przez zapoznawanie się z biegiem spraw spółki,

d) przez zgłaszanie swych uwag władzom spółki i samorządowi społeczno-gospodarczemu.

4. Z udziału w walnym zebraniu akcjonariuszy (zebraniu wspólników) przedstawiciel składa w ciągu 14 dni sprawozdanie radzie i samorządowi społeczno-gospodarczemu.

5. Jeżeli przedsiębiorstwo składa się z kilku zakładów, corocznie kolejno przedstawiciel innego zakładu jest przedstawicielem naczelnym. Pozostali przedstawiciele mają wówczas tylko prawo głosu doradczego na walnych zebraniach i prawa wymienione w ust. 3 lit. c) i d) w stosunku do spraw swego zakładu.

6. Nadzór nad działalnością przedstawicieli sprawuje samorząd społeczno-gospodarczy.

DZIAŁ VII.

URZĘDY PAŃSTWOWE I SAMORZĄDOWE.

Art. 44.

Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia termin, zakres i sposób zastosowania przepisów prawa niniejszego do urzędów państwowych i samorządowych.

DZIAŁ VIII.

PRZEPISY KARNE.

Art. 45.

1. Kierownik zakładu pracy, który umyślnie nie zwołuje w ustawowym terminie zebrania rady zakładowej dla wyboru przewodniczącego albo umyślnie uniemożliwia zwołanie lub odbycie zebrania rady zakładowej, podlega grzywnie do 3.000 zł. lub karze aresztu do 1 miesiąca lub obu tym karom łącznie.

2. Kierownik zakładu pracy, który zostaje po raz trzeci w ciągu jednej kadencji rady zakładowej skazany za czyn, określony w ust. 1, podlega karze grzywny lub karze aresztu do 3 miesięcy lub obu tym karom łącznie. Obok tych kar sąd może orzec utratę prawa kierowania zakładem pracy na czas od 6 miesięcy do 3 lat.

Art. 46.

1. Kierownik zakładu pracy, który w zamiarze utrudnienia radzie zakładowej lub mężowi zaufania spełnienia ich obowiązków fałszywie informuje władze państwowe lub samorządowe lub związki zawodowe lub pracowników zakładu o działalności rady zakładowej, członka tej rady lub męża zaufania, podlega karze grzywny lub karze aresztu do 3 miesięcy lub obu tym karom łącznie. Obok tych kar sąd może orzec utratę prawa kierowania zakładem pracy na czas od 6 miesięcy do 3 lat.

2. Tymże karom podlega kierownik zakładu pracy, który rozmyślnie nie wykonywa prawomocnej uchwały rady zakładowej lub też złośliwie utrudnia osobom, wymienionym w art. 39 ust. 2 pełnienie obowiązków nałożonych na nie prawem niniejszym.

Art. 47.

1. Członek rady zakładowej lub mąż zaufania, który w sprawach, wchodzących w zakres zadań rady zakładowej, umyślnie udziela fałszywej informacji władzom państwowym lub samorządowym lub związkom zawodowym lub pracownikom zakładu, albo rozmyślnie zataja zażalenia i wnioski pracowników zakładu, podlega karze aresztu do 1 miesiąca, obok której sąd może orzec utratę prawa wybieralności do rad zakładowych na czas od 6 miesięcy do 3 lat

2. Jeżeli sprawca działa z chęci zysku, podlega karze więzienia do lat 2-ch, obok której sąd orzeknie utratę prawa wybieralności do rad zakładowych na czas od 2 do 5 lat.

Art. 48.

1. Kto wyjawi tajemnicę handlową lub techniczną, z którą zapoznał się w związku z pełnieniem obowiązków członka rady zakładowej lub męża zaufania albo w czasie obrad rady zakładowej, podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

2. Jeżeli sprawca działa z chęci zysku, podlega karze więzienia do lat 5 i grzywnie.

3. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu do 3 miesięcy.

4. Nie ma przestępstwa jeżeli ujawniający tajemnicę czyni to ze względu na uzasadniony interes publiczny lub prywatny.

Art. 49.

Do rozpoznawania spraw z oskarżenia o czyny, przewidziane w art. 45 — 48 rozporzą-

dzenia niniejszego właściwe są sądy pracy, w miejscowościach zaś które nie należą do okręgu sądu pracy — sądy grodzkie.

Art. 50.

Dochodzenie w sprawach, określonych w artykule poprzedzającym, przeprowadza i występuje przed sądem pracy jako oskarżyciel publiczny funkcjonariusz administracji pracy.

Art. 51.

Do dochodzenia i postępowania w sądzie pracy w sprawach, określonych w art. 45 — 48, stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego o postępowaniu w sądach grodzkich.

Art. 52.

1. Apelację na wyrok sądu pracy rozpoznaje przełożony nad tym sądem sąd okręgowy w składzie sędziego okręgowego, jako przewodniczącego i 2-ch ławników sądu okręgowego. Oskarżycielem publicznym przed sądem okręgowym jest prokurator.

2. Kasacja jest dopuszczalna na zasadach ogólnych.

DZIAŁ IX.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE.

Art. 53.

1. Osoba mianowana w okresie konspiracji lub przełomu przez władzę cywilną lub wojskową komisarycznym kierownikiem zakładu pracy i powołani przez nią spośród pracowników doradcy, są radą w rozumieniu prawa niniejszego.

2. Komisaryczny kierownik zakładu pracy jest przewodniczącym rady. Władza mianująca go może swym zarządzeniem dostosować przepisy tego prawa do szczególnych potrzeb okresu przełomu.

Art. 54.

1. Pierwsze postępowanie wyborcze rozpocznie się nie później, niż w ciągu 30 dni od ujawnienia się władz tymczasowej administracji rządowej okręgu, do którego zakład należy, a w stosunku do zakładów nowopowstających nie później, niż w ciągu 14 dni od uruchomienia zakładu.

2. Pierwsze wybory przeprowadza się według przepisów działu III, rozdziału II z tym zastrzeżeniem, że:

a) komisję wyborczą wyznacza w zakładach pracy, objętych art. 53 rada w nim wymieniona, a w innych — właściwy organ administracji pracy,

b) prawo wybieralności służy przy tych wyborach z ukończeniem 21 roku życia, wystarcza, by kandydat był od 2 lat pracownikiem w jakimkolwiek zawodzie oraz nie obowiązuje wymaganie wymienione w art. 26 ust. 2 lit. c).

3. W razie uruchomienia nowych działów w zakładzie pracy, przeprowadza się niezwłocznie wybory uzupełniające.

4. Minister Pracy i Opieki Społecznej może — stosownie do potrzeb — skrócić nie więcej niż o rok pierwszą kadencję rad w poszczególnych zakładach lub ich grupach.

Art. 55.

1. Do czasu ukonstytuowania się wymienionych w prawie niniejszym organów samorządowych, właściwe są:

a) w zakresie zadań, powierzonych samorządowi społeczno-gospodarczemu artykułami 3, 17 ust. 4 i art. 18 ust. 5 — sąd pracy,

b) w pozostałym zakresie zadań powierzonych samorządowi — organy administracji pracy.

2. Osobne rozporządzenie określi ustrój organów administracji pracy i ich właściwość w sprawach objętych rozporządzeniem niniejszym.

DZIAŁ X.

PRZEPISY KOŃCOWE.

Art. 56.

1. Minister Pracy i Opieki Społecznej może w drodze rozporządzeń, uzupełniając przepisy prawa niniejszego lub czyniąc odchylenia od nich:

a) przystosować je do szczególnych właściwości niektórych grup zakładów pracy, jako to: o oznaczonym z góry czasie trwania, o niestałym zatrudnieniu, o niestałym składzie załogi, o niestałym miejscu zatrudnienia pracowników i innych, powiększyć w nich liczbę zastępców, przypadających na jednego radnego i powierzyć radnym wykonywanie niektórych czynności nawet w okresie, w którym stosunek pracy z nimi uległ rozwiązaniu skutkiem zmniejszenia stanu zatrudnienia,

b) oznaczyć — po wysłuchaniu opinii właściwych związków zawodowych pracowniczych — zakłady pracy, w których ze względu na wyjątkowe potrzeby dyscypliny i karności, powierzenie przewodnictwa w radzie kierownikowi jest konieczne,

c) w porozumieniu z właściwymi Ministrami i po wysłuchaniu opinii właściwych związków zawodowych pracowniczych — ograniczyć w niektórych przedsiębiorstwach, instytucjach i funduszach państwowych i samorządowych prawo stanowienia regulaminu zakładowego przez rady zakładowe oraz wprowadzić w zamian obowiązek wydawania instrukcji służbowych,

d) określić zasięg odstępstw od zasady bezwzględnego obowiązywania regulaminu zakładowego,

e) określić sposób zgłaszania kierownika, skutki braku kierownika i obowiązki właściciela w tym zakresie,

f) nałożyć na radnych obowiązek uczęszczania na kursy specjalne lub składania egzaminów i przyznać im na ten cel dodatkowe płatne urlopy lub równoznaczne skrócenie czasu pracy,

g) ustalić terminy i porządek pierwszych wyborów według grup zakładów oraz postępowanie i kary za nadużycia w toku tych wyborów popełnione.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej określi w drodze rozporządzenia:

a) w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości — postępowanie wyborcze,

b) postępowanie w zakresie art. 2 ust. 3,

c) postępowanie przy uchwalaniu regulaminów zakładowych, także w małych zakładach pracy, rozstrzyganiu sporów stąd powstałych i przy wykonywaniu nadzoru nad zgodnością regulaminów z prawem,

d) tryb obradowania i urzędowania rady oraz sposobu prowadzenia, a także udostępnienia akt, ze szczególnym uwzględnieniem protokółów, władzom państwowym i samorządowym, pracowniczym związkom zawodowym i członkom załogi.

Art. 57.

1. Z dniem wejścia w życie prawa niniejszego tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy w zakresie przez nie objętym.

2. Art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 324) utraci moc obowiązującą z dniem wejścia w życie rozporządzenia, przewidzianego w art. 56 ust. 2 lit. e) prawa niniejszego. Wszystkie przepisy, dotyczące kierowników, ustanowionych na podstawie uchylonego artykułu, odnosić należy do kierowników, ustanowionych na mocy wymienionego rozporządzenia.

3. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 324) wprowadza się zmiany następujące:

a) w art. 43 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„Jeżeli robotnik wystąpił z zażaleniem na nałożoną karę do rady zakładowej, wykonanie kary odracza się do najbliższego zebrania rady. Kary nie można w tym przypadku wykonać później, niż w ciągu 6 dni od zebrania rady",

b) rozdział VII (art. 48—59) skreśla się,

c) w art. 61 ust. 1 skreśla się powołane numery artykułów: 9, 48, 51, 52, 54, 56 i 57 ust. 2.

4. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 323) skreśla się rozdz. VI (art. 43—51).

5. W ustawie z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 94, poz. 735), art. 5 ust. 1 otrzymuje brzmienie następujące:

„Pracownicy mają prawo porozumieć się wzajemnie co do kolejności korzystania z urlopów. Radni zakładowi (mąż zaufania) lub upoważnieni przez nich pracownicy ułożą proponowane listy urlopowe według działów zakładu pracy, na każdy miesiąc oddzielnie. Listę urlopową zatwierdza kierownik zakładu pracy co najmniej na 1 miesiąc naprzód i niezwłocznie zawiadamia uprawnionych o terminie ich urlopu".

Art. 58.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się właściwym władzom naczelnym.

Art. 59.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie: na obszarze Rzeczypospolitej, uwolnionym od okupacji — z dniem ogłoszenia, na pozostałym obszarze — w miarę uwalniania go od okupacji. Za dzień uwolnienia obszaru województwa od okupacji uważa się dzień, w którym wojewoda ogłosił w dzienniku wojewódzkim o podjęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj - Wicepremier: *Klonowski*

Ministrowie dla spraw Kraju: *Walkowicz*
Traugutt
Opolski

17

ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o rozwiązaniu korpusu Policji Państwowej i obowiązkach jego funkcjonariuszów.

Na podstawie art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r. o tym czasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

1. Przepisy ogólne.

Art. 1.

Korpus Policji Państwowej, istniejący na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 5, poz. 27) rozwiązuje się.

Art. 2.

Ilekroć rozporządzenie niniejsze wymienia funkcjonariuszów P. P., rozumie się przez to oficerów i szeregowych rozwiązanej Policji Państwowej.

Art. 3.

Funkcjonariusze P. P., którzy w dniu 1 września 1939 r. pozostawali w służbie czynnej, jeżeli stosunek służbowy po tej dacie nie został rozwiązany przez władze polskie, mają obowiązek:

a) dokonać zgłoszenia w sposób, określony w art. 5 — 7,

b) w razie wezwania (powołania) objąć służbę w Korpusie Bezpieczeństwa na stanowisku, wyznaczonym przez właściwą władzę.

Art. 4.

Mianowania, jak również zmiany w stosunku służbowym i zwolnienia funkcjonariuszów P P., dokonane przez władze okupacyjne lub im podległe, są pozbawione skutków prawnych w stosunku do Państwa Polskiego.

2. Rejestracja.

Art. 5.

1. Oficerowie P. P. w stopniu od nadkomisarza wzwyż oraz wszyscy oficerowie zamieszkali w mieście wojewódzkim, dokonywują zgłoszenia w komendzie wojewódzkiej Korpusu Bezpieczeństwa.

2. Pozostali oficerowie, oraz szeregowi P. P. dokonywują zgłoszenia w komendzie powiatowej Korpusu Bezpieczeństwa tego powiatu, w którym zamieszkują.

Art. 6.

1. Zgłoszenia należy dokonać bezzwłocznie, nie później jednak niż w ciągu dni 3 od dnia podjęcia jawnej działalności przez właściwą komendę Korpusu Bezpieczeństwa, a gdyby zachodziły ważne przeszkody w dotrzymaniu tego terminu — w terminie 3 dni od chwili ustania przeszkód.

2. Funkcjonariusze P. P., przebywający za granicą, powinni dokonać zgłoszenia w terminie 7-dniowym od dnia powrotu do Kraju, nie później jednak, niż w 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

3. Tryb i termin dokonywania zgłoszeń przez funkcjonariuszów P. P., pełniących czynną służbę wojskową, będzie określony oddzielnie.

Art. 7.

Zgłoszenia należy dokonać na piśmie w 2 egzemplarzach, podając imię i nazwisko zgłaszającego się, stopień i przydział służbowy w dniu 1 września 1939 r., dokładny adres oraz krótki opis przebiegu życia od dnia 1 września 1939 r.

Art. 8.

Obowiązek zgłoszenia nie dotyczy funkcjonariuszów P. P., którzy już w czasie okupacji zostali powołani do służby w Korpusie Bezpieczeństwa przez Delegata Rządu lub przez upoważnione przez niego władze.

3. Powołanie do służby w Korpusie Bezpieczeństwa, zmiany i rozwiązanie stosunku służbowego.

Art. 9.

1. Do powoływania do służby w Korpusie Bezpieczeństwa funkcjonariuszów P. P. jest właściwy Minister Spraw Wewnętrznych lub z jego upoważnienia Główny Inspektor K. B oraz wojewodowie i starostowie w zakresie, określonym w art. 10 i 11.

2. Władza powołująca do służby jest również właściwa do wyznaczenia przydziału służbowego i stanowiska, przy czym nie jest związana okolicznością, jakie stanowisko zajmował funkcjonariusz w Policji Państwowej przed okupacją. Władza ta jest również właściwa do zarządzenia przeniesienia funkcjonariusza P. P. do innej miejscowości.

Art. 10.

Wojewoda lub z jego upoważnienia komendant wojewódzki K. B. może powoływać do służby w Korpusie Bezpieczeństwa wszystkich zamieszkałych na obszarze województwa oficerów P. P. — z wyjątkiem posiadających stopień od podinspektora wzwyż — oraz szeregowych.

Art. 11.

Starosta jest uprawniony powołać funkcjonariusza P. P., który dokonał zgłoszenia w pod-

ległej mu komendzie powiatowej, do tymczasowego wykonywania wyznaczonych funkcji w Korpusie Bezpieczeństwa — do czasu wydania decyzji o powołaniu przez władzę, określoną w art. 9 lub 10.

Art. 12.

Do służby w Korpusie Bezpieczeństwa nie można powoływać funkcjonariuszów P. P., jeżeli władzy są znane zarzuty poważnie obciążające ich w związku z zachowaniem się w służbie lub poza służbą w czasie okupacji lub przed nią, do czasu wydania orzeczenia w sprawach tych funkcjonariuszów w myśl przepisów art. 20.

Art. 13.

Termin wygaśnięcia uprawnień wojewodów i starostów, określonych w art. 10 i 11, oznaczy Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 14.

Funkcjonariusze P. P., którzy już w czasie okupacji zostali powołani do służby w Korpusie Bezpieczeństwa przez Delegata Rządu lub upoważnione przez niego władze, obejmują jawną służbę bezzwłocznie po zarządzeniu podjęcia jawnej działalności przez ten Korpus.

Art. 15.

1. W ciągu 2 lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego Minister Spraw Wewnętrznych może z ustalonym w służbie funkcjonariuszem P. P., tak powołanym do służby w Korpusie Bezpieczeństwa jak i niepowołanym do niej, rozwiązać stosunek służbowy także poza przypadkami, określonymi w przepisach, normujących stosunki służbowe w Policji Państwowej lub w Korpusie Bezpieczeństwa.

2. Uprawnienia, wymienione w ust. 1, służą w stosunku do szeregowych P. P. również wojewodom.

3. Funkcjonariusz P. P., z którym rozwiązano stosunek służbowy na podstawie ust. 1, zachowuje nabyte prawa do zaopatrzenia emerytalnego, a jeżeli prawa tego nie nabył, otrzymuje jednorazową odprawę w wysokości 3-miesięcznego uposażenia.

Art. 16.

Minister Spraw Wewnętrznych może rozwiązać stosunek służbowy z funkcjonariuszem P. P., uchylającym się od zgłoszenia lub objęcia służby, ze skutkami dobrowolnego wystąpienia ze służby.

4. Uposażenia służbowe.

Art. 17.

1. Funkcjonariuszom P. P., powołanym do służby w Korpusie Bezpieczeństwa, służy prawo do uposażenia służbowego od dnia powołania.

2. Za czas od dnia zgłoszenia się do dnia powołania lub rozwiązania stosunku służbowego można funkcjonariuszowi P. P. przyznać zasiłek w wysokości uposażenia zasadniczego.

3. Zasiłku nie można przyznać funkcjonariuszom P. P., wymienionym w art. 12.

4. Osobne przepisy określą wysokość uposażeń funkcjonariuszów Korpusu Bezpieczeństwa.

5. Za okres okupacji i za czas do dokonania zgłoszenia funkcjonariuszom P. P. nie służy roszczenie do uposażenia służbowego.

Art. 18.

1. Władza przełożona może według swobodnego uznania odmówić funkcjonariuszowi P. P. zwrotu kosztów przeniesienia lub przyznać je tylko w części, jeżeli:

a) przeniesienie następuje w związku z zachowaniem się funkcjonariusza w czasie okupacji lub przed nią,

b) funkcjonariusz zostaje powołany do służby w miejscu swego zamieszkania, stanowiącym ośrodek jego stosunków życiowych, choćby ono było inne, niż jego miejsce służbowe z dnia 1 września 1939 r.

2. Funkcjonariusz P. P., który w związku z wypadkami wojennymi opuścił miejsce służbowe i do niego wraca celem objęcia służby, otrzymuje zwrot rzeczywistych kosztów podróży koleją oraz przewozu ruchomości swoich i rodziny (żony, dzieci) w granicach Kraju.

5. Funkcjonariusze emerytowani.

Art. 19.

1. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, może nałożyć na emerytowanych funkcjonariuszów P. P., którzy nie przekroczyli jeszcze 60 lat życia, obowiązek powrotu do służby czynnej i objęcia jej w Korpusie Bezpieczeństwa.

2. Rozporządzenie to może również nałożyć na funkcjonariuszów P. P. obowiązek rejestracji oraz poddania się badaniu lekarskiemu, celem stwierdzenia zdolności do służby.

3. Emerytowanego funkcjonariusza, który uchyli się od obowiązku rejestracji, od powrotu do służby czynnej lub od poddania się badaniu lekarskiemu, Minister Spraw Wewnętrznych może pozbawić prawa do pobierania uposażenia emerytalnego do ukończenia przez niego 60 roku życia, co jednak nie narusza praw żony i dzieci emeryta do pensji wdowiej lub sierocej w razie jego śmierci przed ukończeniem 60 lat.

6. Odpowiedzialność za zachowanie się w czasie okupacji i przed nią.

Art. 20.

Osobne przepisy określą odpowiedzialność funkcjonariuszów P. P. za niezgodne z obowiązkami funkcjonariusza P. P. zachowanie się w czasie okupacji lub przed nią.

7. Przepisy końcowe.

Art. 21.

Funkcjonariusze P. P., pełniący w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego funkcje służbowe we władzach okupacyjnych lub w pozostającej pod kierownictwem tych władz t. zw. Policji Polskiej, obowiązani są zabezpieczyć mienie państwowe oraz akta i dokumenty i przekazać je właściwym organom Korpusu Bezpieczeństwa.

Art. 22.

Umowa o pracę, zawarta przed dniem ustania okupacji z instytucją publiczną lub osobą prywatną przez funkcjonariusza P. P., powołanego do służby w myśl rozporządzenia niniejszego, zostaje z chwilą powołania rozwiązana z mocy prawa, przy czym strony nie mogą z tego tytułu podnosić do siebie żadnych roszczeń.

Art. 23.

1. Funkcjonariusz P. P., który uchyli się od określonego w art. 3 obowiązku zgłoszenia lub objęcia służby w Korpusie Bezpieczeństwa, w przypadku powołania do niej, podlega karze więzienia do lat 5.

2. Funkcjonariusz P. P., który nie wypełnia obowiązku, określonego w art. 21, podlega karze więzienia do lat 5; w przypadkach szczególnie ciężkich sąd może wymierzyć karę więzienia do lat 15, lub dożywotnio, albo karę śmierci.

Art. 24.

1. Noszenie granatowego munduru przepisanego dla Policji Państwowej jest zakazane.

2. Kto wykracza przeciwko zakazowi ust. 1 podlega w trybie administracyjnym karze aresztu do 6 tygodni i karze grzywny do 3000 zł., lub jednej z tych kar.

Art. 25.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego poleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 26.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie na obszarze Rzeczypospolitej, uwolnionym od okupacji — z dniem ogłoszenia, na pozostałym obszarze — w miarę uwalniania go od okupacji. Za dzień uwolnienia obszaru województwa od okupacji uważa się dzień, w którym wojewoda ogłosił w dzienniku wojewódzkim o podjęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj - Wicepremier: *Klonowski.*

Ministrowie dla spraw Kraju: *Walkowicz*

Traugutt

Opolski

18

ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1944 r.

o tymczasowej organizacji służby bezpieczeństwa.

Na podstawie art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

DZIAŁ I.

ZASADY OGÓLNE.

Art. 1.

Dla utrzymania bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego tworzy się:

1) Korpus Bezpieczeństwa,

2) straże samorządowe.

Art. 2.

1. Korpus Bezpieczeństwa jest organem wykonawczym rządowych władz administracji ogólnej dla utrzymania bezpieczeństwa publicznego.

2. Ponadto Korpus Bezpieczeństwa koordynuje, wspiera, uzupełnia i nadzoruje działalność straży samorządowych oraz wspiera inne organa rządowe lub samorządowe, powołane do utrzymania porządku publicznego.

3. Sprawy informacji i wywiadu politycznego nie należą do zakresu działania Korpusu Bezpieczeństwa.

Art. 3.

Straże samorządowe są organem gminy, przeznaczonym do utrzymania w gminie spokoju i porządku publicznego oraz bezpieczeństwa osób i mienia.

Art. 4.

W zakresie dochodzenia i ścigania przestępstw Korpus Bezpieczeństwa i straże samorządowe są organami wykonawczymi władz sądowych i prokuratorskich.

Art. 5.

Funkcjonariusze Korpusu Bezpieczeństwa i straży samorządowych są urzędnikami w rozumieniu kodeksu karnego.

Art. 6.

1. Korpus Bezpieczeństwa i straże samorządowe są uprawnione przy wykonywaniu swych zadań do stosowania niezbędnych środków przymusowych, a w szczególności siły fizycznej.

2. Funkcjonariusze Korpusu Bezpieczeństwa i straży samorządowych w czasie wykonywania służby mają prawo użycia broni w przypadkach, określonych ustawą z dnia 23 lutego 1939 r. o użyciu broni przez Policję Państwową i organa ochrony granic (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 95).

Art. 7.

Każdy jest obowiązany na żądanie organów Korpusu Bezpieczeństwa lub straży samorządowych udzielać im w miarę możności pomocy, potrzebnej do pokonania czynnego oporu. Obowiązek ten ciąży przede wszystkim na władzach i organach rządowych i samorządowych.

DZIAŁ II.

KORPUS BEZPIECZEŃSTWA.

Art. 8.

Korpus Bezpieczeństwa podlega Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz wojewódzkim i powiatowym władzom administracji ogólnej.

Art. 9.

1. Organem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dla określonych w ust. 2 spraw Korpusu Bezpieczeństwa jest w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych osobny departament: Główny Inspektorat Korpusu Bezpieczeństwa.

2. Do zakresu działania Głównego Inspektoratu Korpusu Bezpieczeństwa należą:

1) sprawy organizacji i utrzymania Korpusu Bezpieczeństwa w technicznej gotowości do służby, a w szczególności:

a) sprawy osobowe funkcjonariuszów,

b) fachowe ich szkolenie i wychowanie obywatelskie,

c) utrzymanie dyscypliny,

d) uzbrojenie i zaopatrzenie,

e) inspekcja ogólna i kontrola technicznego wykonywania służby;

2) sprawy organizacji straży samorządowych i nadzoru nad nimi.

3. Kierownikiem Głównego Inspektoratu Korpusu Bezpieczeństwa jest Główny Inspektor K. B., mianowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych, spośród oficerów tego Korpusu, lub z poza ich grona.

4. Statut organizacyjny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ustali podział Głównego Inspektoratu Korpusu Bezpieczeństwa na wydziały i szczegółowy ich zakres działania.

Art. 10.

1. Organem wojewody dla spraw organizacji i utrzymania Korpusu Bezpieczeństwa w technicznej gotowości do służby (art. 9 ust. 2 pkt. 1) jest komenda wojewódzka Korpusu Bezpieczeństwa.

2. Komenda wojewódzka uzupełnia ponadto i wspiera działalność wykonawczą niższych organizacyjnie jednostek Korpusu Bezpieczeństwa, wykonywa polecenia wojewódzkiej władzy administracji ogólnej w zakresie bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego oraz nadzoruje wykonywanie przez Korpus Bezpieczeństwa poleceń władz, wydanych w zakresie ich właściwości, zwłaszcza co do prawidłowości ich wykonania pod względem techniki służby. Do komendy wojewódzkiej Korpusu Bezpieczeństwa należą również sprawy organizacji straży samorządowych i nadzoru nad nimi.

3. Komenda wojewódzka Korpusu Bezpieczeństwa stanowi odrębną od urzędu wojewódzkiego jednostkę organizacyjną, podległą wojewodzie.

4. Odpowiedzialnym przed wojewodą kierownikiem komendy wojewódzkiej jest komendant wojewódzki Korpusu Bezpieczeństwa.

5. W sprawach wymienionych w ust. 1 wojewoda działa przez komendanta wojewódzkiego Korpusu Bezpieczeństwa, co do wykonywania przez Korpus Bezpieczeństwa jego zadań w zakresie utrzymania bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego, wojewoda kieruje jego działalnością przez urząd wojewódzki i powiatowe władze administracji ogólnej, a w miarę potrzeby także przez komendanta wojewódzkiego i podległych funkcjonariuszów Korpusu Bezpieczeństwa.

Art. 11.

Organizację komend wojewódzkich Korpusu Bezpieczeństwa określi zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 12.

1. Na obszarze powiatu organami powołanymi do bezpośredniego pełnienia funkcji wykonawczych w zakresie bezpieczeństwa publicznego oraz do wykonywania zadań, określonych w art. 2 ust. 2, są komendy powiatowe Korpusu Bezpieczeństwa i podległe im posterunki rejonowe, a w większych miastach komisariaty.

2. Funkcje te pełnią komendy powiatowe i podległe im jednostki Korpusu Bezpieczeństwa na podstawie obowiązujących przepisów prawnych i instrukcji służbowych oraz pod kierunkiem i nadzorem powiatowych władz administracji ogólnej; władze te wydają komendzie powiatowej i za jej pośrednictwem lub bezpośrednio posterunkom rejonowym i komisariatom Korpusu Bezpieczeństwa, a w wyjątkowych wypadkach również poszczególnym funkcjonariuszom tego Korpusu, polecenia wykonania określonych zadań, jak również udzielają ogólnych wskazówek i wyjaśnień.

3. W sprawach dotyczących organizacji i utrzymania Korpusu Bezpieczeństwa w technicznej gotowości do służby starostowie działają

przez komendanta powiatowego Korpusu Bezpieczeństwa.

4. Komenda powiatowa Korpusu Bezpieczeństwa podlega staroście, nie wchodzi jednak organizacyjnie w skład starostwa.

5. Odpowiedzialnym przed starostą kierownikiem komendy powiatowej jest komendant powiatowy Korpusu Bezpieczeństwa. Dba on o utrzymanie technicznej gotowości do służby komendy powiatowej i podległych jej jednostek Korpusu Bezpieczeństwa oraz o należyte pełnienie przez nie funkcji, określonych w ust. 1.

6. Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych określa:

a) zasady organizacji powiatowych komend Korpusu Bezpieczeństwa oraz posterunków rejonowych i komisariatów w większych miastach,

b) organizację Korpusu Bezpieczeństwa w miastach, wydzielonych z powiatów pod względem administracji rządowej.

Art. 13.

1. W województwach, a w miarę potrzeby także w powiatach, będą tworzone skoszarowane oddziały Korpusu Bezpieczeństwa, przeznaczone do zadań specjalnych, nie dających się wykonać siłami komendy powiatowej Korpusu Bezpieczeństwa oraz posterunków i komisariatów (odwody—rezerwa). Oddziały te mogą służyć równocześnie celom szkolenia. O użyciu tych oddziałów do działań decydują władze administracji ogólnej.

2. Ponadto w ramach organizacji Korpusu Bezpieczeństwa, określonej w artykułach poprzedzających, będą istniały służby specjalne, przeznaczone do specjalnych celów służby bezpieczeństwa (służba śledcza, kobieca).

3. Szczegóły organizacji tych oddziałów i służb określi zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, a co do służby śledczej — w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 14.

1. O tworzeniu oraz znoszeniu komisariatów i posterunków rejonowych Korpusu Bezpieczeństwa decyduje wojewoda.

2. O tworzeniu oddziałów rezerwowych (odwodów) decyduje Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 15.

1. Oficerów na stanowiska komendantów wojewódzkich i powiatowych Korpusu Bezpieczeństwa i na inne stanowiska kierownicze wyznacza Minister Spraw Wewnętrznych.

2. Na komendantów posterunków oraz na inne stanowiska kierownicze, obsadzane przez szeregowych, wyznacza funkcjonariuszów wojewoda.

Art. 16.

Minister Spraw Wewnętrznych może:

a) zarządzić w poszczególnych miejscowościach lub na większych obszarach objęcie przez Korpus Bezpieczeństwa zadań straży samorządowej,

b) ustanawiać komendy obwodowe Korpusu Bezpieczeństwa, obejmujące kilka powiatów, oraz określać ich organizację i zadania.

Art. 17.

O czasowym wzmocnieniu sił Korpusu Bezpieczeństwa jednego województwa siłami innego województwa decyduje Minister Spraw Wewnętrznych, a o wzmocnieniu sił Korpusu Bezpieczeństwa jednego powiatu siłami innego powiatu tego samego województwa — wojewoda, po wysłuchaniu opinii komendanta wojewódzkiego Korpusu Bezpieczeństwa.

Art. 18.

1. Koszty utrzymania Korpusu Bezpieczeństwa ponosi Skarb Państwa.

2. Gminy miejskie i wiejskie są jednak obowiązane, na żądanie władz administracji ogólnej, dostarczać za opłatą — według taksy, ustalonej przez wojewodę po wysłuchaniu opinii wydziału wojewódzkiego, a w m. st. Warszawie — przez Ministra Spraw Wewnętrznych — lokali potrzebnych na pomieszczenie posterunków, koszar i biur dla Korpusu Bezpieczeństwa oraz mieszkań dla jego funkcjonariuszów.

Art. 19.

Przepisy o służbie w Korpusie Bezpieczeństwa — poza zawartymi w rozporządzeniu niniejszym — określa osobne rozporządzenie.

DZIAŁ III.

STRAŻE SAMORZĄDOWE.

Rozdział I.

Straże zawodowe.

Art. 20.

1. Każda gmina wiejska jest obowiązana utworzyć na swoim obszarze jeden, a gmina miejska jeden lub więcej posterunków (komisariatów) straży samorządowej, złożonych z zawodowych funkcjonariuszów, w sile dostatecznej do wykonania zadań określonych w art. 3.

2. Liczbę posterunków (komisariatów) w gminach miejskich oraz liczbowy skład osobowy posterunków (komisariatów) w gminach wiejskich i miejskich określa powiatowa władza administracji ogólnej, po wysłuchaniu opinji wydziału powiatowego, a o ile idzie o miasta wydzielone z powiatu — wojewódzka władza administracji ogólnej, po wysłuchaniu opinii wydziału wojewódzkiego. Odpowiednią decyzję dla m. st. Warszawy wydaje Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 21.

Straż samorządowa podlega przełożonemu gminy, który kieruje jej działalnością w ramach

obowiązujących przepisów prawnych i instrukcji oraz zarządzeń władzy nadzorczej.

Art. 22.

Nadzór państwowy nad pełnieniem służby przez straże samorządowe wykonywają powiatowe władze administracji ogólnej bezpośrednio i za pośrednictwem Korpusu Bezpieczeństwa.

Art. 23.

Straże samorządowe są obowiązane współdziałać z Korpusem Bezpieczeństwa w zakresie jego zadań oraz wykonywać — samodzielnie lub pod kierownictwem funkcjonariuszów Korpusu Bezpieczeństwa—zadania wyznaczone im przez organa tego Korpusu.

Art. 24.

Szczegółowe przepisy o organizacji posterunków (komisariatów) straży samorządowej, organizacji straży samorządowych w miastach wydzielonych z powiatów pod względem administracji rządowej i w m. st. Warszawie oraz instrukcje o pełnieniu przez straże samorządowe ich obowiązków — wyda Minister Spraw Wewnętrznych w drodze zarządzenia.

Art. 25.

1. Funkcjonariusze straży samorządowych mają stopnie: strażnik, starszy strażnik, przodownik, starszy przodownik, a w większych miastach również aspirant, podkomisarz i komisarz, nadane przez przełożonego gminy.

2. Ustanowienie innych stopni wymaga zezwolenia Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 26.

1. Kandydaci na pierwsze cztery stopnie funkcjonariuszów straży samorządowej powinni posiadać obywatelstwo polskie, nieskazitelną przeszłość, wiek od 21 do 45 lat, władać językiem polskim w słowie i piśmie; kandydaci na wyższe stopnie powinni ponadto posiadać świadectwo ukończenia gimnazjum nowego typu lub wykształcenie odpowiadające 6 klasom szkoły średniej dawnego typu. Za zezwoleniem wojewody mogą być nadawane stopnie wyższe od starszego przodownika także takim funkcjonariuszom straży samorządowej, którzy wprawdzie nie posiadają wyżej określonego wykształcenia ogólnego, ale wykazali w służbie szczególne zdolności i zasługi.

2. Funkcjonariuszów straży samorządowej przyjmuje i zwalnia przełożony gminy.

3. Kierowników posterunków i komisariatów straży samorządowych wyznacza zarząd gminy, po uprzednim uzyskaniu zgody na kandydata powiatowej władzy administracji ogólnej.

Art. 27.

1. Funkcjonariusze straży samorządowej są umundurowani.

2. Wzory mundurów ustali zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 28.

1. Każda gmina jest obowiązana uchwalić miejscowy statut służbowy dla funkcjonariuszów straży samorządowej.

2. Ramowy wzór statutu ustali Minister Spraw Wewnętrznych.

3. Funkcjonariusz straży samorządowej, który odbył przeszkolenie określone w art. 39, nie może być zwolniony ze służby bez zgody starosty; funkcjonariusza zaś, który w czasie szkolenia nie wykazuje należytych postępów, lub który zaniedbuje obowiązki służbowe, przełożony gminy jest obowiązany, na żądanie starosty, zwolnić ze służby w tej straży.

Art. 29.

1. Za przewinienia przeciwko karności i obowiązkom służbowym instruktorzy straży samorządowej mogą nakładać na funkcjonariuszów straży samorządowej kary dyscyplinarne: upomnienia, nagany i aresztu do 3 dni. Obwinionemu należy dać możność wytłumaczenia się na piśmie lub do protokółu.

2. Ukaraie powinno nastąpić w miarę możności nie później, niż w ciągu 7-miu dni od dnia popełnienia lub ujawnienia przewinienia.

3. Od orzeczenia kary nie ma odwołania. Orzekający o karze może wykonanie kary aresztu zawiesić. Kara zawieszona zostaje darowana, jeżeli w ciągu 6-ciu miesięcy od jej orzeczenia ukarany nie dopuści się nowego przewinienia.

4. Przełożonemu gminy służy prawo nakładania na funkcjonariuszów straży samorządowej kar, określonych w statucie służbowym (art. 28 ust. 1). Do czasu wydania takiego statutu przysługuje mu w każdym razie prawo nakładania kar upomnienia i nagany.

Art. 30.

1. Do wykonywania państwowego nadzoru nad strażami samorządowymi będą ustanowieni w komendach powiatowych Korpusu Bezpieczeństwa — powiatowi instruktorzy straży samorządowych, w komendach wojewódzkich Korpusu Bezpieczeństwa — wojewódzcy inspektorzy straży samorządowych, a w Głównym Inspektoracie Korpusu Bezpieczeństwa — Inspektor Straży Samorządowych.

2. Wymienieni inspektorzy i instruktorzy są oficerami Korpusu Bezpieczeństwa, wchodzą w skład jednostek organizacyjnych, przy których pełnią swe funkcje i występują nazewnątrz w imieniu tych jednostek tak w stosunku do straży samorządowej, jak i do Korpusu Bezpieczeństwa.

3. Ustanowienie wymienionych inspektorów i instruktorów nie narusza w niczym prawa komend i Głównego Inspektoratu Korpusu Bezpieczeństwa do wykonywania nadzoru przez innych funkcjonariuszów tych komend i Inspektoratu Głównego Korpusu Bezpieczeństwa.

4. W miastach wydzielonych z powiatów pod względem administracji rządowej Minister

Spraw Wewnętrznych może zarządzić wydzielenie powiatowego instruktora straży samorządowej z komendy powiatowej Korpusu Bezpieczeństwa i utworzenie osobnej powiatowej komendy straży samorządowej, podległej kierownikowi powiatowej władzy administracji ogólnej oraz określić zakres działania tej komendy i jej stosunek do powiatowej komendy Korpusu Bezpieczeństwa. W m. st. Warszawie przepisy powyższe stosuje się odpowiednio również do wojewódzkiego inspektora straży samorządowej.

Art. 31.

1. Inspektora Straży Samorządowych, wojewódzkich inspektorów straży samorządowych i powiatowych instruktorów straży samorządowych mianuje Minister Spraw Wewnętrznych. Posiadają oni stopnie, ustalone dla oficerów Korpusu Bezpieczeństwa.

2. Na stanowiska powiatowych instruktorów straży samorządowych Minister Spraw Wewnętrznych może mianować osoby, nie posiadające poziomu wykształcenia, przewidzianego dla oficerów Korpusu Bezpieczeństwa.

Art. 32.

1. Koszty utrzymania straży samorządowej ponosi właściwa gmina.

2. Jeżeli gmina nie spełnia swoich obowiązków w zakresie utworzenia i utrzymania straży samorządowej, powiatowa władza administracji ogólnej może zarządzić zastępcze wypełnienie tego obowiązku na koszt gminy.

3. Jeżeli straż samorządowa, ustanowiona przez gminę, pełni swą służbę tak wadliwie, że grozi to niebezpieczeństwem dla interesu publicznego, wojewoda może rozwiązać straż samorządową oraz na koszt gminy ustanowić straż samorządową o innym składzie osobowym, lub poruczyć pełnienie obowiązków straży samorządowej Korpusowi Bezpieczeństwa.

4. W stosunku do m. st. Warszawy decyzja w zakresie określonym w ust. 2 i 3 należy do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Rozdział II.

Straż obywatelska.

Art. 33.

1. W przypadku, gdy ustalona na podstawie art. 20 liczba funkcjonariuszów straży samorządowej przejściowo jest niewystarczająca do spełnienia jej zadań, a zwłaszcza dla ochrony mienia publicznego i prywatnego, gmina wzmocni siłę straży samorządowej powołaniem straży obywatelskiej.

2. W celu określonym w ust. 1 przełożony gminy jest uprawniony — w okresie trwania stanu wyjątkowego lub wojennego we własnym zakresie, w innych okresach za zezwoleniem lub na zarządzenie wojewody — powołać do pełnienia obowiązków straży obywatelskiej każdego z mieszkańców gminy, w wieku od 18 do 60 lat bez różnicy płci.

3. Zwolnione od powołania są osoby, które nie mogą być pociągane do świadczeń osobistych w myśl art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o świadczeniach osobistych (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr 55, poz. 354). Osoby, wymienione w art. 6 ust. 1 powołanego rozporządzenia, należy zwolnić od pełnienia obowiązku w straży obywatelskiej, a osoby, wymienione w art. 6 ust. 2, mogą być przez przełożonego gminy zwolnione od tego obowiązku.

4. Obowiązkiem pełnienia funkcji w straży obywatelskiej mieszkańcy gminy powinni być obciążeni równomiernie i w miarę możności przeznaczeni do służby w miejscowości, w której zamieszkują.

5. Przełożony gminy może nadać charakter straży obywatelskiej strażom, ustanowionym dobrowolnie lub w myśl art. 34 ust. 2 przez zarządy przedsiębiorstw oraz inne osoby zainteresowane w obronie swego mienia.

6. Pełnienie funkcji w straży obywatelskiej jest obowiązkiem obywatelskim bezpłatnym. W czasie pełnienia obowiązków strażnicy ci są obowiązani do posłuchu wobec przełożonego gminy, kierownika gminnego posterunku straży samorządowej i wyznaczonych przez niego przełożonych oraz wobec władz nadzorczych nad strażą samorządową.

7. Przepisy art. 6 stosuje się odpowiednio do członków straży obywatelskiej, którym powiatowa władza administracji ogólnej zezwoli na pełnienie służby z bronią. Do członków straży obywatelskiej stosuje się w zakresie ich ochrony i odpowiedzialności przepisy prawa karnego, dotyczące urzędników. W czasie pełnienia służby członkowie straży obywatelskiej noszą na lewym ramieniu opaski z odpowiednim napisem.

Art. 34.

1. W czasie obowiązywania rozporządzenia niniejszego przepisy art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 22 lutego 1937 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 108.) oraz wydane na jego podstawie rozporządzenia — w zakresie obowiązku pełnienia przez ludność miejscową pomocniczej służby bezpieczeństwa i odpowiedzialności gminy za szkody i straty, wynikłe z zaniedbania tej służby — stosuje się tylko w miejscowościach i na obszarach, na których Korpus Bezpieczeństwa objął zadanie straży samorządowej w myśl art. 16 lit. a) lub art. 32 ust. 3.

2. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie uchylają obowiązków zakładów i przedsiębiorstw, których normalna działalność leży w interesie publicznym, do zorganizowania i utrzymywania własnych straży dla strzeżenia i ochrony zakładu lub przedsiębiorstwa, w czasie trwania stanu wyjątkowego lub wojennego. Nadzór nad pełnieniem obowiązków przez te straże spełnia Korpus Bezpieczeństwa i straż samorządowa.

DZIAŁ IV.

PRZEPISY WSPÓLNE DLA KORPUSU BEZPIECZEŃSTWA i STRAŻY SAMORZĄDOWYCH.

Art. 35.

1. Funkcjonarjusze Korpusu Bezpieczeństwa i straży samorządowych podlegają w służbie wzmożonemu rygorowi. Nakłada on na tych funkcjonariuszów obowiązek:

a) sumiennego i gorliwego wykonywania obowiązków służbowych,

b) ścisłego i natychmiastowego wykonywania zarządzeń i rozkazów przełożonych,

c) nie pozostawiania przewinień podwładnych bezkarnie,

d) względem przełożonych, starszych stopniem oraz przedstawicieli władz nadzorczych i tych władz, w stosunku do których Korpus Bezpieczeństwa i straż samorządowa są organami wykonawczymi. zachowywania postawy na wzór wojskowy.

2. Szczegółowe przepisy z zakresu ust. 1 lit. d) ustępu poprzedzającego oraz przepisy dotyczące obowiązku funkcjonariuszów Korpusu Bezpieczeństwa i straży samorządowych oddawania honorów na wzór wojskowy — określą instrukcje służbowe, wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 36.

1. Przełożonymi w Korpusie Bezpieczeństwa są:

a) Minister Spraw Wewnętrznych i z jego ramienia Główny Inspektor K. B. — w stosunku do wszystkich funkcjonariuszów Korpusu Bezpieczeństwa,

b) wojewodowie i z ich ramienia komendanci wojewódzcy oraz starostowie i z ich ramienia komendanci powiatowi — w stosunku do wszystkich funkcjonariuszów Korpusu Bezpieczeństwa, przydzielonych do służby na podległym im obszarze,

c) oficerowie i szeregowi Korpusu Bezpieczeństwa — w stosunku do funkcjonariuszów podporządkowanych im służbowo.

2. Przełożonymi straży samorządowej są:

a) przełożony gminy — w stosunku do wszystkich funkcjonariuszów straży samorządowej,

b) funkcjonariusze straży samorządowej — w stosunku do podporządkowanych im służbowo funkcjonariuszów tej straży,

c) funkcjonariusze Korpusu Bezpieczeństwa w stosunku do funkcjonariuszów straży samorządowej, nad których działaniem obejmują kierownictwo w myśl art. 23.

3. Minister Spraw Wewnętrznych, wojewodowie, starostowie, Główny Inspektor K. B., komendanci wojewódzcy i powiatowi Korpusu Bezpieczeństwa oraz Inspektor Straży Samorządowych, wojewódzcy inspektorowie i powiatowi instruktorzy straży samorządowych, jako osoby powołane do stałego wykonywania nadzoru nad strażami samorządowymi, są traktowani na równi z przełożonymi w zakresie obowiązku posłuszeństwa ich poleceniom i rozkazom.

Art. 37.

1. Zależność straży samorządowej od przełożonego gminy nie narusza obowiązku posłuszeństwa straży wobec poleceń i rozkazów władz nadzorczych i ich przedstawicieli, działających w zakresie ich uprawnień służbowych.

2. W razie kolizji między poleceniem przełożonego gminy a poleceniem (rozkazem) Korpusu Bezpieczeństwa straż samorządowa jest obowiązana wykonać polecenie Korpusu Bezpieczeństwa, o ile na wniosek przełożonego gminy powiatowa władza administracji ogólnej nie zarządzi inaczej. Zwrócenie się przełożonego gminy do powiatowej władzy administracji ogólnej nie wstrzymuje jednak obowiązku straży wykonania polecenia Korpusu Bezpieczeństwa.

Art. 38.

W razie wybuchu wojny lub zarządzenia mobilizacji, tudzież w przypadkach, gdy tego wymaga interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych może nałożyć na Korpus Bezpieczeństwa i straże samorządowe szczególne obowiązki, bez uszczerbku jednak dla zadań tych organów, określonych w art. 1, 2, 3 i 4.

Art. 39.

1. Funkcjonariusze Korpusu Bezpieczeństwa i straży samorządowej powinni przejść odpowiednie wyszkolenie fachowe w szkołach lub oddziałach do tego przeznaczonych.

2. Szkolenie funkcjonariuszów straży samorządowej może odbywać się w szkołach lub oddziałach specjalnie dla nich przeznaczonych lub w szkołach albo oddziałach dla szkolenia funkcjonariuszów Korpusu Bezpieczeństwa.

3. Funkcjonariusze straży samorządowej przydzieleni celem wyszkolenia do szkół lub oddziałów, przeznaczonych dla funkcjonariuszów Korpusu Bezpieczeństwa, są szkoleni i pełnią służbę na równi z funkcjonariuszami tego Korpusu, podlegają dowódcy szkoły lub oddziału oraz przepisom dyscyplinarnym w tym samym zakresie, jak funkcjonariusze Korpusu Bezpieczeństwa.

4. Szczegółowe przepisy o szkoleniu funkcjonariuszów Korpusu Bezpieczeństwa i straży samorządowych wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

DZIAŁ V.

STOSUNEK DO SĄDÓW i INNYCH WŁADZ.

Art. 40.

Korpus Bezpieczeństwa i straże samorządowe, w zakresie dochodzenia i ścigania przestępstw, jako organa wykonawcze władz sądowych i prokuratorskich podlegają tym władzom i spełniają żądania policji, określone w przepisach dotyczących postępowania karnego oraz mają prawa i obowiązki określone w tych przepisach.

Art. 41.

1. Władze sądowe i prokuratorskie zarówno cywilne jak i wojskowe mają prawo wydawania poleceń Korpusowi Bezpieczeństwa i strażom samorządowym w zakresie, przewidzianym w art. 4, lub dla usunięcia oporu i dla ochrony czynności urzędowych.

2. Jeżeli organ Korpusu Bezpieczeństwa lub straży samorządowej, nie może wykonać terminowego polecenia władzy sądowej lub prokuratorskiej, ponieważ w tym samym czasie ma wykonać zarządzenie z zakresu bezpieczeństwa, spokoju lub porządku publicznego, otrzymane od władzy administracji ogólnej, wówczas powinien niezwłocznie i w najkrótszej drodze przedstawić sprawę władzy administracji ogólnej, która rozstrzygnie, które z poleceń ma być najpierw wykonane. Polecenia władz sądowych i prokuratorskich, dotyczące aresztowania i zatrzymania, rewizji, zabezpieczenia śladów przestępstwa przed zatarciem oraz usunięcia oporu przy czynnościach służbowych, powinny być wykonane niezwłocznie, chociażby to uniemożliwiło wykonanie w tym samym czasie zarządzenia władzy administracji ogólnej, chyba że zarządzenie to dotyczy sprawy oczywiście większej wagi, niż polecenie władzy sądowej lub prokuratorskiej. Tak samo powinien postąpić organ Korpusu Bezpieczeństwa lub straży samorządowej co do dochodzenia w sprawach osób aresztowanych, jeżeli sąd lub prokurator zleci wykonanie swego polecenia przed poleceniami innych władz.

3. Władze sądowe i prokuratorskie kierują swoje polecenia z reguły do najniższych jednostek organizacyjnych Korpusu Bezpieczeństwa lub do straży samorządowej, a w wyjątkowych wypadkach bezpośrednio do oficerów lub szeregowych Korpusu Bezpieczeństwa lub straży samorządowej.

4. Od uznania cywilnych i wojskowych władz sądowych i prokuratorskich zależy, czy polecenie będzie skierowane do Korpusu Bezpieczeństwa czy do straży samorządowej.

5. W zakresie czynności ścigania i dochodzenia przestępstw, należących do właściwości sądów powszechnych, Korpus Bezpieczeństwa i straże samorządowe działają w bezpośredniej zależności i pod stałym nadzorem miejscowego prokuratora, który poza wydawaniem poleceń w poszczególnych sprawach czuwa nad prawidłowym tokiem wszystkich czynności, spełnianych w tym zakresie przez Korpus Bezpieczeństwa i straże samorządowe, udziela stosownych wskazówek i rozstrzyga powstałe wątpliwości.

6. Szczegółowe przepisy o stosunku Korpusu Bezpieczeństwa i straży samorządowych do władz sądowych i prokuratorskich oraz o prowadzeniu dochodzenia w sprawach o przestępstwa określi instrukcja, wydana przez Ministra Sprawiedliwości i Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 42.

Władze i organa inne niż sądowe i prokuratorskie, upoważnione przez specjalne przepisy do prowadzenia dochodzeń karnych i ścigania przestępstw, komunikują się w tym zakresie bezpośrednio ze strażą samorządową, a tylko wyjątkowo, gdy szczególny charakter sprawy tego wymaga, z Korpusem Bezpieczeństwa.

Art. 43.

1. Wszystkie inne władze, urzędy i organa państwowe, niż wymienione w art. 41 ust. 1 i w art. 42, zwracają się do Korpusu Bezpieczeństwa w sprawach, należących do jego zakresu działania za pośrednictwem władzy administracji ogólnej. Do straży samorządowej władze, urzędy i organa rządowe zwracają się za pośrednictwem władzy administracji ogólnej, a samorządowe — za pośrednictwem przełożonego gminy.

2. Jeżeli zwłoka zagraża niebezpieczeństwem, dopuszczalne jest zwrócenie się bezpośrednio do Korpusu Bezpieczeństwa lub do straży samorządowej, jednakże w tym przypadku należy równocześnie zawiadomić władzę właściwą w myśl ust. 1.

Art. 44.

1. Władze sądowe, prokuratorskie oraz wskazane w art. 42 ponoszą wyłączną odpowiedzialność za treść poleceń, wydawanych Korpusowi Bezpieczeństwa i strażom somorządowym.

2. Organa Korpusu Bezpieczeństwa lub straży samorządowej są obowiązane wykonać polecenie, nie wchodząc w jego ocenę, mogą jednak zażądać wydania lub potwierdzenia polecenia na piśmie. Żądanie takie nie wstrzymuje obowiązku wykonania polecenia.

DZIAŁ VI.

PRZEPISY KARNE.

Art. 45.

Kto uchyla się od obowiązku pełnienia służby w straży obywatelskiej (art. 33), opuszcza wyznaczone mu stanowisko lub dopuszcza się rażącego zaniedbywania włożonych nań obowiązków w takiej straży podlega karze aresztu do 6 tygodni i grzywny do 1.000 zł., lub jednej z tych kar. Do orzekania właściwe są powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 46.

Funkcjonariusz Korpusu Bezpieczeństwa lub straży samorządowej, który samowolnie porzuca służbę w Korpusie Bezpieczeństwa lub straży samorządowej, podlega karze aresztu do 2 lat.

Art. 47.

Funkcjonoriusz Korpusu Bezpieczeństwa lub straży samorządowej, który w czasie pełnienia czynności służbowych, połączonych z niebezpieczeństwem, opuści lub pozostawi współdziałających z nim lub osoby trzecie w niebezpieczeństwie, podlega karze więzienia do 5 lat.

Art. 48.

1. Funkcjonariusz Korpusu Bezpieczeństwa lub straży samorządowej, który demonstracyjnie jest nieposłuszny rozkazom lub poleceniom przełożonego albo wobec zebranych funkcjonariuszów Korpusu Bezpieczeństwa lub straży samorządowej odmówi posłuszeństwa takiemu poleceniu lub rozkazowi lub mimo powtórzenia polecenia lub rozkazu trwa w nieposłuszeństwie, podlega karze aresztu do jednego roku.

2. Funkcjonariusz Korpusu Bezpieczeństwa lub straży samorządowej, który w związku ze spełnieniem szczególnie ważnych lub niebezpiecznych zadań jest nieposłuszny zarządzeniom lub rozkazom przełożonego, podlega karze aresztu do 2 lat.

3. W razie zmowy celem odmówienia posłuszeństwa, sprawcy podlegają karze więzienia do 5 lat.

Art. 49.

1. Do orzekania o przestępstwach, wymienionych w art. 46 — 48, właściwe są sądy okręgowe.

2. Ściganie nastąpi na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w stosunku do oficera Korpusu Bezpieczeństwa albo do szeregowego, będącego na etacie Głównego Inspektoratu Korpusu Bezpieczeństwa, a na wniosek wojewody — w stosunku do szeregowego, będącego na etacie komendy wojewódzkiej Korpusu Bezpieczeństwa, lub do funkcjonariusza straży samorządowej.

3. Minister Spraw Wewnętrznych lub wojewoda nie wnosi o ściganie, jeżeli uzna, że ze względu na szczególne okoliczności wystarczy kara dyscyplinarna.

Art. 50.

1. Brak wniosku, wymienionego w art. 49 ust. 2, nie stoi na przeszkodzie prowadzeniu dochodzeń oraz zatrzymaniu lub tymczasowemu aresztowaniu obwinionego.

2. Pastępowanie należy umorzyć, jeśli władza w ciągu 14 dni od dnia zawiadomienia jej o zatrzymaniu lub tymczasowym aresztowaniu nie wniesie o ściganie lub nie oznajmi, że wniosek będzie złożony.

DZIAŁ VII.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE i KOŃCOWE.

Art. 51.

1. Ilekroć rozporządzenie niniejsze wymienia wojewodę, należy przez to rozumieć kierownika wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, a w razie przekazania funkcji wojewody w m. st. Warszawie Prezydentowi miasta — tego Prezydenta.

2. Ilekroć rozporządzenie niniejsze wymienia starostę, należy przez to rozumieć kierownika powiatowej władzy administracji ogólnej bez względu na to, czy funkcje te spełnia urzędnik państwowy, czy prezydent miasta, wydzielonego z powiatu pod względem administracji rządowej, któremu powierzono również funkcje z zakresu bezpieczeństwa publicznego.

Art. 52.

Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego traci moc obowiązującą rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 5, poz. 27) wraz z późniejszymi zmianami.

Art. 53.

1. Określone w poszczególnych przepisach prawnych zadania Policji Państwówej przechodzą na Korpus Bezpieczeństwa i na straże samorządowe w granicach ich właściwości.

2. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi Ministrami może określić szczegółowo w drodze rozprządzenia, które z tych zadań przechodzą na Korpus Bezpieczeństwa, a które na straże samorządowe.

Art. 54.

Do czasu wydania instrukcji, określonej w art. 41 ust. 6 stosuje się odpowiednio instrukcję, która obowiązywała w tym zakresie Policję Państwową.

Art. 55.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami.

Art. 56.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie: na obszarze Rzeczypospolitej, uwolnionym od okupacji — z dniem ogłoszenia, na pozostałym obszarze — w miarę uwalniania go od okupacji. Za dzień uwolnienia obszaru województwa od okupacji uważa się dzień, w którym wojewoda ogłosił w dzienniku wojewódzkim o podjęciu przez siebie jawnej działalności urzędowej.

Delegat na Kraj-Wicepremier: *Klonowski*

Ministrowie dla spraw Kraju: *Walkowicz*

Traugutt

Opolski